REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
în Viena la M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. în Budapesta la A. V. Goldberger, Eksteïn Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o colonnă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Dumineca 49.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate.
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov;
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 269.—Anul LXXI. Braşov, Vineri 5 (18) Decemvrie 1908.

Nouĕ planuri, nouĕ presiuni.

S'a zis şi s'a scris despre călătoria ministrului de interne contele Andrassy la Viena, că stă în legătură strânsă cu criza ce se pregăteşte a isbucni în guvern şi în parlament. S'a mai zis, că Andrassy, amărât de atâtea greutăţi ce le întâmpină chiar dela bărbaţi din sânul coaliţiei, e hotărât să-şi dea demisiunea, mai ales din cauză că nu se uneşte cu vederile unui mare grup din partidul independist în ce priveşte banca ungară independentă. Acum de-odată călătoria lui Andrassy este pusă într'o altă lumină.

După ştirile cele mai nouĕ, ce ne sosesc azi dela Viena şi Budapesta, Andrassy are o misiune specială şi adeca misiunea de-a interveni la Majestatea Sa în cestiunile militare. S'a dat să se cunoască de sus, că în faţa situaţiunei serioase externe trebue neapărat să se urce contingentul recruţilor şi încă fără amânare.

Andrassy, se zice, are însărcinarea de-a trata în Viena cu factorii decisivi asupra concesiunilor naţionale şi de limbă ce le pretind Ungurii în schimbul urcărei contingentului armatei de către dietă. Dacă va succede de-a ajunge la o înţelegere în privinţa aceasta, atunci se crede, că noua regulare a cestiunilor militare se va putea lua ca bază pentru o viitoare fuziune a partidelor din coaliţie. Cestiunea băncei ar rămânea în cazul acesta pendentă, cu alte cuvinte s'ar găsi vre-un mijloc de a-a mâna rezolvarea ei.

Se vesteşte că după audienţa de eri, ce a avut'o la împăratul, Andrassy a conferit cu br. Aerenthal şi cu ministrul de războiu Schönaich. Va să zică a putut fi vorba şi de cestiunile militare. Să mai telegrafează dela Viena, că deşi starea de lucruri din Ungaria e critică şi serioasă, totuşi nu va isbucni acum deodată criza şi că Andrassy va rămânea ca şi până acum în postul său, cu toate faimele ce să lăţesc despre demisiunea lui apropiată.

Să mai spune că vacanţele de Crăciun ale parlamentului vor fi folosite pentru aceea ca să se poată realiza nizuinţele de fuziune, adecă de contopire a partidelor coaliţiei într'una singură. E vorba de a se găsi o bază pentru o constelaţiune cu totul nouă de partid. Andrassy, se zice, a compus un nou program de partid, care va avea să fie luat ca bază pentru formarea unei nouă majorităţi guvernamentale.

Această nouă formaţiune ar presupune drept condiţiune prealabilă desfiinţarea partidului constituţional dar şi a partidului independist pentru ca membrii acestor partide să poată intra în noul partid. Coroana, să mai zice, va consimţi ca noul partid să poată esecuta neamânat acele concesiuni, cari au fost recunoscute deja în programul comisiunei de nouă a dietei încă pe vremea guvernului Tisza. Dela decisiunea coroanei va atârna dacă noul partid proiectat, care ar avea să garanteze continuitatea cabinetului actual şi o lucrare liniştită parlamentară, se va înfiinţa, ori că la cazul contrar va isbucni criza.

Din toate cele de mai sus se vede, că noul partid cade în planul şi programul contelui Andrassy şi că acesta au plecat la Viena ca în momentele de faţă critice, interioare şi exterioare, să facă presiune pentru o astfel de deslegare a crizei, înainte de ce aceasta ar isbucni, ameninţând că, dacă nu va succede aranjamentul propus, el, Andrassy şi cu partidul său, vor trebui să se retragă dela guvern.

Nu putem şti dacă cei dela Viena vor ceda sau nu nouei presiuni ungureşti, dar avem cauză a crede că Andrassy cu tovarăşii planului său şi-au făcut socoteala fără de birtaş şi că Iusth, Polonyi şi soţi, nemulţămiţi cu toată treaba, când le va fi lumea mai dragă le vor trage o dungă peste socoteală.

La fondul jubilar al »Gazetei«

au mai contribuit:

Carolina Pop din Marotlaka (lângă Huedin), suma de 5 (cinci) coroane;

„Păstorul", institut de credit şi economii, Timişoara-Fabric, 5 (cinci) coroane;

Carolina Codarcea, Sibiu, 1 (una) coroană.

Revista politică.

In Ungaria se pregăteşte o criză pe când în Austria arde sub spuză mai departe criza, care n'a putut fi cu totul delăturată prin numirea unui ministeriu de funcţionari şi prin proclamarea statariului în Praga — care statariu de altfel s'a şi desfiinţat în speranţă că poporul ceh din Praga va fi de azi în colo liniştit şi nu va mai provoca nici un fel de turburare. Las' că pe lângă starea aceasta de criză dinăuntru, mai e şi criza cea mare politică din afară pricinuită de anexiunea Bosniei şi de evenimentele din Balcani, care încă nici pe departe nu şi-a perdut caracterul ei serios ce-o face primejdioasă pentru pacea europeană.

Criza din Ungaria priveşte în primul rând coaliţia şi partidele ei, cari toate ne sunt nouă Românilor duşmane. Dacă dar criza ar aduce cu sine spargerea coaliţiei şi o încăerare periculoasă între partidele ei, noi nu vom vărsa nici o lacrimă. Dar poate să sufere ţara întru'cât mărul de ceartă dintre partidele coaliţiei este întrebarea dacă banca austro-ungară să fie şi de aici încolo unită ori să se înfiinţeze o bancă independentă ungurească ca s'avem în viitor bancnote tipărite numai ungureşte.

Cât pentru proiectul de reformă electorală cu pluralitatea lui asupritoare, puţin îi doare pe cei din coaliţie. Singur Polonyi, fostul ministru de justiţie, şi-a ridicat de pe acum glasul în contra proiectului de reformă al lui Andrassy, dar aceasta nu pentru a ajuta dreptăţii ci pentru a da o lovitură lui Andrassy, care a stăruit mult ca să fie scos Polonyi din guvern. Totuşi Polonyi a scos la iveală câteva adevăruri, dând pe faţă toate punctele pactului încheiat între guvernul coaliţiei şi coroană la 1906. A arătat că nici pomenire n'a fost atunci de »pluralitate« ci s'a avut în vedere numai votul universal egal, secret şi pe comune cum era înscris în programul independist, şi *s'a condiţionat că membrii guvernului coaliţiei să fie toţi aderenţi ai votului universal*, nu cum este Andrassy tocmai contrarul lui. Polonyi a desminţit ceeace s'a zis, că miniştrii coaliţiei ar fi înţeles între sine pe drum dela Viena la Budapesta că nici nu mai fac vorbă de votul egal şi secret.

Ţinta lui Polonyi când a făcut destăinuirile despre pactul cu coroana, a fost însă nu numai a lovi în Andrassy ci în întreg guvernul şi a produce astfel desbinare în sânul coaliţiei, ceea-ce în mare parte i-a şi succes deşi Wekerle, cel mult păţit şi şiret, şi Apponyi iezuitul cel mare au sărit să stingă focul ce l'a aprins Polonyi.

Polonyi a pus în mişcare pe independişti şi o parte din ei în frunte chiar cu preşedintele camerei Justh, vor cu ori ce preţ să se întrepună pentru *banca ungară independentă* cu toate că guvernul s'a convins că interesele financiare ale ţărei nu permit încă de a se rupe comuniunea băncei şi a se înfiinţa o bancă de sine stătătoare a Ungariei. Mai întâi de toate s'ar produce un disagio al notelor dincoace şi dincolo şi o nesiguranţă în comerciu şi credit şi tot feliul de încurcături cari ar aduce mari pagube finanţelor ţării. Aceasta o vede acum şi guvernul, agerul financiar Wekerle, ba şi Apponyi. Nu sfătuesc de a se grăbi separaţiunea băncii. Ministrul Andrassy a declarat că este pentru comuniunea băncii şi dacă se va decide banca ungară, el se va retrage din guvern, se înţelege că dimpreună cu partidul său constituţional, aşa că vom avea încă prospecte de a vedea pe »Ilustritatea Sa« marele mameluc Burdea în opoziţie cu guvernul.

De altă parte nici pentru Justh, Hollo şi alţi independişti mai încăpăţinaţi nu e lucru uşor să rămâie de ruşine faţă de alegătorii lor şi după-ce i-a adus atâta cu vorba că o să aibă cel puţin bancă ungară independentă, să rămâie buzaţi şi nici aici să nu poată scăpa de Austriacii naibii. Ce o să se aleagă astfel de toate visurile lor de independenţă? Ei nu înţeleg când Kossuth al lor — care de altfel are norocul că e bolnav — le spune că Kossutiştii curuţi de până acum au făcut politică ideală şi că de aici încolo trebue să facă politică reală. Teremtette, unde rămâne maghiar ember, care ar înghiţi pe toţi Nemţii într'o lingură de zamă de papricaş?

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Din viaţa ţărănească.

de

Grigorie N. Coatu.

In unire stă puterea...

(Fine.)

Astăzi, când trec prin satul Româneşti, nici nu-mi vine a crede că e acela pe care îl ştiu din copilărie E o grădină de flori ai putea zice. In locul caselor ce păreau nişte colibi altă-dată, vezi nişte case mari şi frumoase, acoperite cu tablă şi la faţă cu cerdacuri arătându-se mândre printre pomii stufoşi şi plini de poame în timpul verei, ce umplu grădinele şi ogrăzile. Gospodăriile aproape toate sunt împrejmuite cu garduri înalte şi inspinate. Pe lângă vite şi braţe cei mai mulţi dintre locuitori au început să întrebuinţeze în lucrările agricole şi maşinile. Se ştie, că ce poate maşina nu poate omul. De aceea productele lor sunt mai bune, mai frumoase şi mai curate, mai căutate şi mai cu preţ la târguri ca ale altor sate, căci ce are a face grâul, orzul sau ovăsul treerat cu maşina cu acela, treerat cu caii sau boii!... cât poate secera într'o zi un om cu braţele şi cât poate secera o maşină?... Gospodarul, care înainte vreme sămăna o falcă de pâne albă, astăzi seamănă patru şi nu duce grijă că la vremea săcerişului i-se va scutura pânea pe câmp şi nici că la vremea treerului îl va apuca ploaea cu vraful pe arie, sau că, din cauză că nu bate vântul să stea cu zilele şi cu săptămânele. Mult semeni, mult culegi, numai dacă vrea D-zeu şi, mult duci de vânzare la târg, multe parale iai.

Sătenii din Româneşti au încălecat pe nevoi, de acuma merg înainte, că au bani strânşi la rezervă şi deci puţin le pasă. Şi ştiţi pentru ce?.. Pentru că au găsit leacul de a isgoni sărăcia din sat. Ori-ce boală are leac; îi greu până ce dai peste el.

Puiul, dacă-i cresc penele de la aripi, începe să sboare.

Această stare înfloritoare şi de belşug a locuitorilor din Româneşti, se datoreşte numai şi numai »Băncei Populare« din sat.

Prin sfaturile bune şi înţelepte ale preotului şi învăţătorului, care trăesc ca fraţii şi care îşi cunosc rolul de luminători ai poporului, locuitorii pătrunşi de adevărul că »în unire stă puterea« au înfiinţat bancă populară acuma câţi-va ani în urmă.

De la cel mai bogat şi până la cel mai sărac gospodar din sat, s'au înscris ca membri la bancă, însă nu numai de formă. Nu! Ci cu toată inima, cu toată buna voinţă şi cu hotărâre de a face ceva. Unde-i credinţă şi bună voinţă acolo treaba iese bună şi merge strună. Conducătorii băncei, preotul şi învăţătorul şi câţi-va fruntaşi, oameni deştepţi, cu iubire şi dragoste către aproapele, au ajuns într'un timp foarte scurt să scoată din ghiarăle avarului Ioan Tănăsescu pe toţi sătenii îngropaţi în datorii de ani de zile şi să-i ajute la înflorirea şi prefacerea gospodăriilor, la înfrumseţarea satului şi la cumpărarea a fel de fel de maşini agricole.

— Aerul şi lumina ajută foarte mult la sănătatea omului, striga preotul şi învăţătorul, când vedea pe unul că croeşte o casă nouă.

— In casa unde nu pătrunde soarele intră doctorul.

De aceia toate casele nouă sunt mari, cu odăi mai multe şi cu ferestre înalte şi luminoase. A ajuns la cunoştinţa că sănătatea îi cel mai scump lucru din lume pentru om. Şi asta aşa e!

Poţi să ai averile cele mai mari din lume, la nimic nu-ţi folosesc şi nu te încălzesc dacă n'ai sănătate. Numai avarul pune mai mult preţ pe ban de cât pe viaţă.

Cu cât locuitorilor le mergea mai bine, adică le creştea avutul, cu atât şi capitalul social al băncei a crescut.

Se ştie că banii întrebuinţaţi cu socoteală şi cu chibzuială, se înmulţesc foarte mare. Un capital întrebuinţat bine şi cu folos în zece ani se îndoeşte aproape.

Când oamenii stăteau bine şi când la banca populară aveau un capital destul de mare, ce le mai trebuia la un timp ca acesta?...

Să vină moartea cea nemiloasă, ca într'o săptămână de zile să ia pentru vecie pe Ioan Tănăsescu şi pe nevasta lui, şi toate avuţiile şi banii ruginiţi, strânşi pe drept şi pe nedrept pe spatele sătenilor să rămână în mânele nepotului lor, Vasile Iftimescu, un rău şi un destrăbălat, un beţiv şi un cartofor, care într'un an de zile o dat iama prin avere!...

Abea o săptămână a trecut după moartea lor, şi Iftimescu o şi scos moşia şi casele de vânzare.

Sătenii, cari ştiau că banca lor are un capital de 280.000 lei şi că mai pot împrumuta de la altă bancă cel puţin pe jumătate din capitalul lor, o ocazie de felul acesta aşteptau.

Nimenea n'a îndrăznit să le facă împotriveală. Cu 420.000 lei, au cumpărat şi moşia şi casele.

Moşia s'a împărţit între săteni, dându-i-se fiecăruia după putere şi după capitalul social ce avea în bancă: iar în case s'a aşezat şcoala satului.

Acum sunt mulţumiţi şi fericiţi şi cred că mulţumiţi şi fericiţi vor fi şi urmaşii lor. Fapta Româneştenilor e vrednică de laudă şi de pildă. Iată dar ce se poate face prin orice.

In politica din afară, colo în Balcani miroasă tare a praf de puşcă. D-l Aerenthal, ministrul de externe al monarchiei noastre şi-a greşit socoteala cu totul şi a băgat monarchia într'o încurcătură din care cu greu o să iasă fără pagube mari. Incă de pe acuma Austro-Ungaria suferă foarte însemnate pagube cari se urcă la sute de milioane în urma boicotului mărfurilor monarchiei noastre în Turcia şi a boicotului ce se pregăteşte şi în Serbia şi Muntenegru. Br. Aerenthal a trebuit să înghită amarul acestui boicot şi să reînceapă negocierile cu Turcia cu toate că boicotul creşte, sperând că astfel va putea ajunge cumva la o înţelegere cu Turcia şi a o îndemna să se lase de boicot.

Astăzi se deschide în Turcia parlamentul în care cum ştim va şedea şi un Aromân din Macedenia, medicul Mişea. Sultanul va fi de faţă la deschidere. Se vor trimite telegrame de felicitare din partea parlamentelor dela Bucureşti, Sofia etc. Se pregăteşte şi preşedintele camerei ungare, contele Justh să felicite pe Turci pentru dieta lor, numai cât pretinia de odinioară cu naţia înrudită s'a răcit tare şi nu se va încălzi cu această telegramă.

Duminecă trecută a fost iarăşi un *mare meeting* la »Dacia« în Bucureşti, care a cerut dela guvern să denunţe (abzică) convenţiunea comercială cu Austro-Ungaria şi în care s'a vorbit şi despre boicotul produselor austro-ungare drept armă de apărare contra politicei „duşmănoase Românilor.

Corpurile legiuitoare române au început discuţiunea răspunsului la discursul tronului. Reproducem în alt loc o parte din discursul d-lui Maiorescu în Senat prin care cere în numele opoziţiei ca guvernul să denunţe imediat convenţiunea comercială a României cu Austro-Ungaria după ce s'au întrerupt negocierile pentru reînnoirea ei.

Proiectul privitor la congruă.

Ministrul Apponyi a prezentat camerei ungare *proiectul de lege asupra modificării art XIV de lege din 1898, care se referă la întregirea venitelor preoţeşti.*

Conform §-ului prim din proiect venitele împreunate cu posturile preoţeşti, aparţinătoare confesiunilor recunoscute prin lege, şi anume şi cu posturile de capelan precum şi cu posturile sistemizate a preoţilor misionari se vor întregi, pe lângă condiţiunile cuprinse în lege, la un salar de 1000, respective de 800 coroane la an în aşa mod, că provederea totală a preoţilor ajutători se va computa în 500 de coroane valoare în bani şi aşa i se va constata venitul întreg.

Textul proiectului este următorul:

§. 1. Paragraful prim şi ceilalţi din art. XIV. de lege ex. 1898 se modifică în modul următor:

Venitul posturilor preoţeşti aparţinătoare confesiunilor recunoscute prin lege (posturile preoţilor capelani locali, posturile sistemizate a preoţilor misionari) se va întregi din visteria statului, pe lângă condiţiunile cuprinse în lege, la 1600 respective la 800 coroane în aşa mod, că în venitul acestora se computa 500 coroane în bani pentru proveder totală ce o au.

Posturile preoţilor şi a capelanilor bisericei romano-catolice de ritul latin, grecesc şi armenesc vor fi împărtăşite de întregirea salarului numai sub condiţiunea, dacă pentru scopul designat în legea prezentă venitele (beneficiile) mai mari ale bisericei catolice vor participa anual cel puţin cu o rentă de 700,000 coroane, iar fondul religionar maghiar cu cel puţin 1,200.000 coroane la an, în care sumă din urmă se cuprinde şi suma efectivă, ce s'a folosit şi până acuma distribuindu-se unor preoţi sub titlul de întregire congruală permanentă, sau sub titlul de relut pentru ţinerea cailor sau ca recompenză pentru darea de pământ.

Toate dispoziţiunile art. XIV — 1908 cari prin legea prezentă nu ies din vigoare, în privinţa întregirei venitelor din partea statului se estind şi asupra preoţilor romano-catolici de ritul latin, grecesc şi armenesc (şi asupra capelanilor locali) precum şi asupra capelanilor aparţinători, ori cărei confesiuni recunoscute prin lege.

§. 2. La întregirea venitelor numai acelea posturi preoţeşti (de capelan local şi de preot misionar) şi de preoţi coadjutori pot conta, cari au fost sistemizate şi provăzute până la 1 Ianuar din 1908.

Nu se poate considera de post organizat acel post, care înainte cu 3 ani de terminul designat mai sus nu a fost provăzut, excepţiune e cazul, când respectiva parohie şi-a câştigat deja dreptul la întregirea venitelor pe baza art. XIV—1908.

Venitul posturilor nuoi preoţeşti (de capelan local, de preot misionar, ca post sistemizat) numai atunci se întregesc la 1000 coroane, respective la 800 coroane, iar venitele posturilor noui de preoţi coadjutori la 1000, respective la 800 coroane, dacă ministrul cultelor pe baza susţinerei făcute din partea respectivei confesiuni va afla motivată organizarea acelor posturi nuoă.

Paragraful al 3-lea din art. XIV—1898 referitor la posturile catolice de preoţi (de capelan local) precum şi la toate posturile de preoţi coadjutori este a se aplica astfel. că acele posturi, cari până la 1 Ian. 1908 sunt organizate şi provăzute, dacă dela punerea în vigoare a acestei legi în decurs de un an nu se vor insinua, nu vor fi participate în favorul întregirei de venite din partea statului: excepţiune formează cazul designat în alineatul al doilea din §-ul 3 al art. XIV—1898.

§. 3. Paragrafii 4, 5 şi 6 din art. XIV 1898 de lege se întregesc cu următoarele dispoziţiuni:

Preotul (capelan local, preot misionar) respective preot coadjutor, dacă până la punerea în vigoare a legei presente nu participă de o întregire a venitelor mai mare, decât 1600, respective 1000 coroane pentru ca să i-se poată acorda această întregire, trebue să justifice afară de cvalificaţia pretinsă în §-ul 4 al art XIV—1898 de lege şi aceea, că este apt de a corăspunde pretenziunilor referitoare la limba maghiară, cari se cuprind în §-ul 8 din art. IV—1840 de lege.

Venitul acelor preoţi (capelani locali, preoţi misionari în posturi sistematisate) respective preoţi adjutori, cari nu vor putea justifica aceasta, nu va fi întregit de cât numai până la 800 cor.

In cazuri, când obvin împrejurări vrednice de o apreciare deosebită, ministrul de culte va putea acorda favorul proporţional al întregirei venitelor competente preoţilor de cvalificaţie superioară şi acelor preoţi, cari nu pot chiar corăspunde pretenziunilor cuprinse în §-ul 4 din art. VI—1840 de lege, dar se observă, că desvoaltă o nizuinţă de a putea corăspunde.

Acel post de preot (capelan local, preot misionar în post deosebit sistemizat) care până la 1 Ian. 1908 a fost provăzut cu un preot de o cualificaţie mai inferioară, numai în acel caz poate ţinea cont la o întregire mai mare a venitelor, dacă numărul credincioşilor e cel puţin de 800 suflete şi dacă supraspesele recerute pentru întregire, adecă 800 coroane în jumătate le asigură pentru totdeauna respectiva confesiune. In cazuri cari merită o atenţiune deosebită, cu considerare la principiul de tratare egală faţă de confesiuni, ministrul de culte poate face excepţie dela condiţiunile citate.

§. 4. Dispoziţiunile din §-ul 9 al art. XIV—1898 de lege sunt a se aplica şi atunci, dacă preotul participând în favorul întregirei de venite (§§-ii 1 şi 2) nu-şi îndeplineşte datorinţele impuse prin legile statului, ori din partea ordinaţiunilor legale ale guvernului. Dacă în decursul cercetării se dovedeşte, că respectivul preot a comis negligenţa pe baza ordinaţiunilor primite din partea autorităţilor sale bisericeşti, astfel ministrul cultelor provoacă autoritatea bisericească ca să modifice acea ordinaţiune şi dacă acestei provocări nu se face destul în decurs de 3 luni, dă ordinaţiune, ca întregirile venitelor să se distribue direct preoţilor.

§. 5. Dispoziţiunea cuprinsă în §-ul 10 din art. XIV—1898 de lege, fiind deja executată. iese din vigoare.

Posturile preoţilor catolici (capelanilor locali) precum şi posturile de preoţi adjutori catolici şi a altor confesiuni recunoscute prin lege vor începe a primi întregirea legală a venitelor din 1 Ianuarie 1908.

§. 6. Legislaţiunea ia la cunoştinţă, că conscrierea venitelor, făcută din scopul distribuirei întregirilor de venite pentru posturile de preoţi catolici (capelani locali) şi care s'a făcut pe baza principiilor cuprinse în §§-ii 11—13 din art. XIV—1898 de lege. sunt lucruri rezolvite după forma legală şi statorite din partea comisiunei congruale organizată de Maiestatea Sa.

Conscrierea acestor venite pe viitor sau corectarea acestora pe baza §§-ilor 14 şi 15 din art. XIV—1898 de lege precum şi statorirea din nou a competinţei la întregirea venitelor, apoi conscrierea venitelor pentru posturi nuoi se vor face toate ţinându-se în vigoare statutele aprobate de Patronul suprem al bisericei şi se va face numai modificarea, că pentru statorirea venitelor din scopul competenţei la întregirea venitelor se va exmite cu consimţământul ministrului de culte o comisiune, în care să fie reprezentaţi cei trei factori, cari cooperează la întregirea venitelor.

§. 7. Paragrafii 19 şi 20 din art. XIV ex 1898 ies din vigoare prin legea prezentă; declararea şi dispoziţiunea cuprinsă în §-ul 21 însă rămân în vigoare şi mai departe.

§. 8. Valoarea legei prezente se extinde asupra întreg teritorului statului ungar cu excepţiunea ţărilor, Croaţia, Slavonia şi Dalmaţia.

Din senatul român.

In şedinţa dela 1/14 Decemvrie a. c. s'a început în senatul României discutiunea asupra răspunsului la mesagiul tronului. Cel dintâiu vorbitor din partea opoziţiei conservatoare a fost d. Titu Maiorescu. Eată pe scurt partea primă a vorbirei sale:

D. *Titu Maiorescu* zice că e o mulţumire pentru un opozant de câte ori se poate uni cu majoritatea. Ne unim, zice d-sa, cu aliniatul din proiectul de răspuns în care zice că vedem cu bucurie pe M. S. Regele în mijlocul nostru, ne unim cu alineatul relativ la întinderea regimului constituţional asupra Dobrogei.

Oratorul arată că ideia aceasta de acordarea drepturilor politice era a ambelor partide, era în mintea tuturor, cu toate că acum 5 ani când un Dobrogean a cerut acest lucru la un banchet, d. preşedinte al consiliului d. Sturdza i'a dojenit aspru. Continuând, oratorul zice că noul minister al industriei s'a înfiinţat cu ocazia iubileului de 25 de ani dela înfiinţarea ministerului agriculturei şi domeniilor.

Oratorul zice, că de oare ce opoziţia nu a putut întreba în sânul comisiei de răspuns la mesagiu întreabă în şedinţa publică pe d. ministru al comerciului asupra *convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria, şi asupra întreruperei tratativelor pentru această convenţie.* E o stare precară, zice oratorul, din cauza nehotărîrilor în care se află guvernanţii noştri. Şi dacă convenţia nu se denunţă în cele 17 zile care au mai rămas, atunci starea aceasta va mai dura încă doi ani.

In privinţa chestiunilor externe, în 1881, la deschiderea parlamentului, fiind preşedinte de consiliu I. Brătianu şi ministru de interne C. A. Roseti, în proiectul de răspuns la Mesagiu se zicea că e îngrijire în privinţa cestiunii Dunărei; în Mesagiul acesta de acum, se zice că relaţiunile noastre sunt: *normale*. Acesta e un cuvânt nou, altădată se zicea: *amicale*.

Oratorul zice că proiectul d-lui raportor dela Senat e stins, e mai viu proiectul dela cameră. Noi suntem reprezentanţii ţării şi în răspunsul la mesagiu nu se menţionează nimic despre împrejurările grele din afară. Dacă e aşa, şi aşa e, s'a făcut ceva care să împedece atingerea suveranităţii naţionale?

Am cetit în gazete că se cer unele compenzaţii la nu ştiu ce, nu ştiu cui. Nu vă veţi aştepta, d-lor senatori să se audă aici cuvinte imprudente relativ la alte ţări. Dar rămân ipoteze şi le vom discuta ipotetic. Noi nu putem admite nici o atingere a suveranităţii noastre naţionale. Nu cred că se poate admite de orice guvern, ca acolo unde Dunărea e în ambele ţărmuri ale noastre, să se poată amesteca cineva (Aplauze.)

ŞTIRILE ZILEI.

— 4 Decemvrie v.

Societatea culturală »Şcoala română« în Suceava ne invită la festivităţile jubilare de 25 de ani de viaţă rodnică şi activitate binecuvântată pe terenul culturii naţionale a poporului român din Bucovina care le aranjază în zilele de 19—21 Dec. st. n. 1908. — *Sâmbătă în 19 Dec.* la 8

Prin unire ne vom putea înfrumseţa ţara, apăra drepturile şi a răpune pe duşmanul care ar cuteza să ne atace religia, limba şi neamul strămoşesc că:

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi şi la durere;
Unde-s doi puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte!
Aşa a zis V. Alexandri.

Banca tutoră. 1908 Noemvrie 4.

Cel mai mare între cei mari.

(Povestire).

In vremea pe când ţara noastră era sub stăpânirea Turcilor, un slujitor de ai lor — un Aga — ce strângea birurile dela locuitori pentru Sultanul din Ţarigrad, înoptează într'un sat. Trebuind să mâie în sat pe noapte, el spuse vornicului satului să-i găsească o gazdă, unde să nu fie nimeni mai mare decât dânsul.

Vornicul se gândi ce fel şi chip, că unde să-l dea la gazdă pe Turc ca să nu fie nimenea mai mare decât dânsul.

Işi aduse el aminte, că la marginea satului era o văduvă, care nu mai avea pe nimenea pe lângă dânsa, decât un copilaş de ţâţă.

Mersără ei împreună la casa văduvei se culcă. Aga într'o odaie ce era părete în părete cu ceea unde trebuia să se culce gazda, iar vornicul se întoarse acasă mulţămit, că a găsit o gazdă după placul Turcului.

Dar copilul femeei celeia era o prubă de copil rău şi năsălnic, nevoie mare!

Aşa pe când Turcul de abea aţipise unde nu se puse copilul pe orăcăit.. şi orac! orac! până în zorii zilei, de n'a mai putut bietul Turc să închidă ochii.

A doua zi când a venit gornicul să-l ia pe Agă, îl găsi cu ochii roşii de neodihnă.

Cum dădu cu ochii de vornic, Turcul şi începu cu gura:

— Ama! bine bre eu spus la tine să dai la un casa unde să nu fie altu mai mare decât mine.

— Bine, Măria ta, eu te-am dus la casa unde toţi sunt mai mici.

— Mai mici, pe dracu'!..

Tot noaptea n'am hodinit din pricina lui ala mititel.

Nu şti tu că ala mititel îi mai mare decât mine, decât toţi, decât toată lumea şi decât Domnul şi chiar Sultanul?

Că el nu ştie de frică, ori de ruşine că mai este om străin în casă — zise Turcul arătând la copilul ce, culcat într'o covată lângă sobă, dormea liniştit acum în ciuda lui.

(Auzită dela maică-mea).

T. Popovici.

Femeile.*)

De Cehov.

Feodor Petrovici, inspector şcolar în gubernia N., trecea drept un om foarte cinstit şi bun la suflet. Intr'una din zile primi în cancelaria lui pe institutorul Vremelnski.

— Trebue să demisionezi, negresit, domnule Vremelnski, vorbi inspectorul. Din cauza vocii e peste putinţă să mai poţi ocupa slujba de profesor.... Ei, dar cum ai pierdut vocea?

— Eram asudat şi-am băut nişte bere rece, sîsîi institutorul.

— Ce nenorocire! Să slujeşti 14 ani şi dintr'odată aşa năpastă pe cap, dintr'un lucru de nimic.... să-ţi pierzi cariera.... Şi acuma ce aveţi de gând să faceţi?

Institutorul nu răspunse.

— Sunteţi familist?, întrebă inspectorul.

— Femeie şi şase copii, Inălţimea voastră, sîsîi din nou institutorul.

Se făcu tăcere.

Inspectorul se sculă de la birou şi începu să se plimbe foarte tulburat, dintr'un colţ într'altul....

— Nu mă duce capul ce să fac cu d-voastră, vorbi el. Institutor nu mai puteţi fi. Până la penzie vă mai trebue un an. Să vă las în voia soartei nu mă lasă inima..., sunteţi omul nostru care ne-aţi servit 14 ani; datoria, deci, ne face ca să v'ajutăm.... Dar cum să v'ajut? Ce pot eu face pentru d-voastră? Puneţi-vă singur în situaţia mea.

Se făcu iarăşi tăcere. Inspectorul se 'nvârtia mereu, gândindu-se, iar Vremelnski, lovit de nenorocire, sta pierdut într'un colţ pe scaun. De-odată inspectorul isbucni într'un sgomot de veselie, plesnind din degete... »Cum dracu nu mi-a venit în cap aşa ceva mai înainte!« începu să vorbească el repede.... »Ascultaţi ce vă pot da. Săptămâna viitoare iese la penzie secretarul dela Azil; dacă doriţi, puteţi intra în locul lui«.

Vremelnski, care nu se aştepta la aşa bunăvoinţă, se lumină la faţă.

— Şi-i foarte bine, zise din nou inspectorul; chiar astăzi îmi puteţi da petiţia.

Dupăce plecase Vremelnski, lui Feodor Petrovici par'că i s'a ridicat o greu-

*) Nuvele alese«, din Bibl. românească Encicl. Socec, fasc. 30 bani.

oare seara se vor inaugura festivitățile în localitățile »Clubul român« cu o seară de cunoștință la care se vor rosti discursuri festive. *Duminecă în 20 Decemvrie* va avea loc la oarele 9 dimineața sf. liturgie în sobor în vechia biserică a Mirăuților; la 3 oare după amiazi șezătoare literară cu concursul mai multor bărbați iluștrii ai neamului; la 8 oare seara concert vocal, eventual reprezentere teatrală și tablouri vivante. *Luni în 21 Decemvrie*, în cas de participare număroasă, vizitarea monumentelor istorice din Succeava și excursie la mănăstirea Dragomirnei. — Semnați în numele comitetului: Presidentul *Iorgu G. Toma* și secretarul *Arcadie Dugan.*

Hramul bisericei »Sf. Nicolae«. Duminecă în 7/20 l. c. se va serba hramul bisericei »Sf. Nicolae« din loc. Comitetul parohial invită cu această ocaziune pe toți binevoitorii bisericei să ia parte la această serbare, la care e invitat și comitetul parohial al bisericei »Stei Adormiri« din Brașov-Cetate. In decursul liturgiei va cânta corul bisericesc sub conducerea d-lui profesor G. Dima.

Prelegeri poporale economice în țara Oltului. In săptămâna viitoare va ținea preotul *Aurel Nistor* din Arpătac prelegeri poporale economice în următoarele comune din comitatul Făgărașului: Marți în 9/22 Decemvrie în Vad, Mercuri în 10/23 Dec. Șercaia, Joi în 11/24 Dec. înainte de amiazi în Dridif, după amiazi în Beclean, Vineri în 12/25 Dec. în Cincul mare. Prelegerile se țin în numele Asociațiunii și vor tracta despre: 1) Cultura sfeclelor de zahăr și rentabilitatea lor; 2) Uneltele indispensabile în economia rațională și 3) Nutrirea vitelor!

Un exemplu bun contra luxului portului femeiesc Cetim în »Drapelul«: De nenumărate ori s'a spus ce pacoste e pe poporul nostru, mai ales cel din Bănat, luxul portului femeiesc. Țărancele noastre, schilodind portul străbun cu mătăsuri scumpe — dar proaste — poartă pe sine averi întregi. Salbe de aur, pe chica fetelor și conciul femeilor, cari costă multe sute de coroane. Capitale moarte. Ghete pestrițe, scumpe și... proaste. Apoi sulimanele și albelele. Și las' pe cei mai bogătani, puțin câți sunt, cari cumpără din prisosul lor toate aceste. Dar unde punem că și sărăcimea umblă după asemenea deșertăciuni. Sărăcimea care de multe ori n'are ce băga în gură, face datorii, ca să cumpere salbele scumpe (galbeni la grumaz și pe conci) pe cari apoi le pun în zălog (amanet) și iau apoi iarăși bani împrumut cu camătă grea, ca pe sărbători să scoată din zălog podoabele. O pacoste aceasta pe capul bietului popor. Suntem mândri că în frumoasa comuna Coșteiul-mare de lângă Lugoj la sfatul și îndemnul înțeleptului lor preot Adam Groza s'au legătuit zece părechi fruntașe de tineri însurăței, precum și mai mulți părinți fruntași cu fete de măritat, că de aci încolo nu vor mai face lux. Femeile vor purta iarăși portul lor străbun, lucrat acasă fără zdrențele cumpărate dela străini pe bani grei. Nu vor mai purta galbeni pe conciu și în salbe. Nu vor mai umbla în ghete scumpe și pestrițe, cari nici nu se potrivesc portului țărănesc. In fruntea acestei mișcări stau harnicii tineri însurăței Atanasie Stoicănescu, Cornel Târziu și Atanasie Târziu, precum și alți economi de frunte.« Laudă lor! și să le urmeze pilda frumoasă cât mai mulți.

Aradul și locul de execuțiune al celor 13 generali. Comitetul executiv al comisiunei naționale de 13 pentru răscumpărarea locului de execuțiune al celor 13 generali, după pertractări îndelungate cu proprietara acelui loc a ajuns la rezultat. Văduva Pokorny, proprietara, a fixat prețul de cumpărare în 207,000 coroane. Comitetul e vorba acum să se adreseze la orașe și sate pentru de a contribui la suma aceasta.

Moartea misterioasă a unui senator român In Ploiești a murit între împrejurări bănuitoare senatorul român Gr. Cantili milionar. Ivindu-se bănuieli că a fost omorât cu otravă, de oare ce la inventarea averii s'a constatat o lipsă de 900.000 franci. Se vor iniția cercetări. Se bănuește o prietină a lui și doi indivizi necunoscuți cari au fost văzuți în zilele dinaintea morții lui Cantili prin Ploești.

Necrolog. *Wilhelm Krafft*, tata actualului proprietar al librăriei și tipografiei W. Krafft a răposat la 10 l. c., după o boală scurtă. Răposatul a primit, in anul 1868, tipografia înființată la 1826, de tatăl său S. Filtsch, iar în anul 1904 a încredințat'o fiului său C. W. Krafft după ce o îmbogățise și cu o librărie. Și de atunci încoace, însă, a muncit cu stăruință pentru prosperarea acestei case.

Cum își petrec copiii în America. — Se știe că nicăiri în lume nu sunt copii atât de răi și destrăbălați ca în America. Aici lor toate li-se iartă și nu arareori vedem cum bat cu pietri pe oameni, fără să ai dreptul să dai îi ei. — Din Stebenville O. i-se scrie »Rom.« din Cleveland, că trecând un car cu fân pe stradă, niște copii l'au aprins și își petreceau de minune de spaima omului, care abia a putut să sară din carul cu fânul. S'au speriat și caii încât au rupt hamurile și în fugă au călcat pe o femee bătrână, care a murit la moment. Numai cu greu au oprit să nu se aprindă și casele. Iar »boys«-ii râdeau de se prăpădeau.

Hore ce se cântă în România. N. I. Dumitrașcu-Reny publică în revista »Ion Creangă« o parte din horele ce se cântă și se joacă în comuna Boureni-Dolj, România. Eată-le: Alunelul, Alunelul unguresc, Bobocica, Costororeasa, Calul, Ceardașul, Ca la baltă, Ca la ușa cortului, Ciocârlia, De horă, Doda, Galaonul, Hora moșnenilor, Hora miresei, Hora națională(!) Joiana, Leana, Măturelele, Mândrele, Polasia, Restemul, Rața, Racul, Romanul, Rogojanca, Simianca, Sârba, Sârba popilor, Sârba lui Moș - Teacă (!) Sârba moșilor, Sârba pompierilor (!) Sălcioara, Samadia, Siminocul, Sârba Tudoriței, Tocul, Târele Trei păzești, Troaca, Țăpușul, Țigăneasca, Ungureasca.

Straic și bătaie. — Sub acest titlu scrie »Rom.« din Cleveland: In Keasbey, N. Y. la fabrica National fire profing. Co — s'au pus muncitorii în grevă în număr de șapte sute, dintre cari cei mai mulți sunt Maghiari. Ei au atacat fabrica și au început să sfarme tot când a sosit poliția. Ei au dat cu pietrii și în polițiști. Atunci polițiștii au tras salve, în urma cărora 6 muncitori au căzut, dintre cari trei au murit. Guvernatorul a trimes trei companii de soldați pentru a susținea ordinea.

Unul care ține cu Țarul. — Doi Ruși din Buttler, Pa (America de Nord) s'au luat la ceartă, pentru Țarul lor. Unul spunea, că Țarul lor e un tiran și nu va fi fericită Rusia, până ce nu va fi ucis Țarul, care ține Rusia în sclăvie. Celălalt spunea chiar dimpotrivă și lăuda pe »tata Țarul«. Din vorbe ceartă și din ceartă — bătaie. Cel dintâi a scos apoi cuțitul și peste câte-va clipe Țarul Rusiei avea cu un apărător mai mult pe altă lume și cu un dușman mai mult — în pușcărie. »Rom.«

Incendiu. Marți noaptea pe la 12 oare din cauze până acum necunoscute s'a iscat foc în fabrica de mobile de fier Bernhard din Strada neagră Nr. 33, arzând și coperișul grajdului lui Iosif Szigeti din Strada spitalului. Incendiul a fost localizat abia după 2 oare.

Banchetul »Asociației Vegetarianilor« din România. Duminecă seara la oarele 8 a avut loc în București un banchet pentru inaugurarea primului restaurant vegetarian în str. Al. Lahovary 4, înființat prin stăruințele »Asociațiunei vegetarianilor«. A asistat un număr de 30—40 invitați printre cari d-nii d ri I. Cantacuzino, directorul general al serviciului sanitar, Leonte Irimescu, C. Parhon Rainer și Bușilă, alte persoane membre ale »Asociației« și reprezentanții presei. S'a servit o bogată masă invitaților. Ca curiozitate dăm lista mâncărilor: Supă de zarzavat, unt, ridichi de lună, măsline, salsifiz à la Polonaise, mazăre cu pateuri, friptură de Conopidă, șaladă amestecată, meiu cu lapte, compot de diferite fructe, cremă de vanilie, plăcintă cu mere, brânzeturi diferite, Struguri, mere, pere, migdale, alune, nuci, mandarine, cafea »Natura«, must de Drăgășani, pâine integrală.

Dl Dr. C. Parchon, președintele asociației, a ținut o cuvântare arătând pe scurt superioritatea regimului alimentar vegetarian asupra celui animal și avântul pe care mișcarea aceasta l'a luat în alte țări. A terminat spunând că restaurantul se inaugurează pentru a ușura alimentația celor cari sunt siliți să mănânce în birturi și a contribui la răspândirea vegetarianismului prin posibilitatea ce li-se dă celor neîncrezători de a se convinge de superioritatea acestui regim. In urmă s'au împărțit exemplare din revista »Reforma alimentară« din cari au apărut până acum 4 numere.

Din dieta ungară.

Din discursurile deputaților naționaliști.

După-ce în numerii premergători de Duminecă am dat părțile mai insemnate din discursul dep. Dr. V. Lucaciu rostit la desbaterea budgetului statului, începem în numărul de astăzi cu reproducerea, după protocolul stenografic dietal, a părților mai insemnate a energicului și documentatului discurs rostit de deputatul **Dr. I. Maniu** în ședința din 28 Nov. a. c. cu ocaziunea desbaterii budgetului ministeriului de interne.

Dep. *Maniu* declară dela început că n'are incredere în politica ministrului de interne mai intâiu de toate fiind că ministrul, în loc să aducă în înțelesul pactului încheiat între coronă și coaliție votul universal, a prezentat dietei un proiect, care nu numai că nu e universal, secret și nemijlocit, ci tocmai contrar acestor principii Apoi continuă:

Constatez că nu numai eu și partidul meu, ci întreaga opinie publică independentă a țării, ține să lupte mai departe neînfrânt pentru principiul, că în această țară trebue neapărat introdus votul secret universal și egal. Toți cetățenii, cari țind la regenerarea acestei țări, sunt de înfrântă convingere politică, că menținerea și desvoltarea pacinică a țării acesteia, nu se poate realiza, decât pășind pe calea democratizării. De aceea afirmăm cu toată tăria, că acel proiect de lege, care abandonează idea introducerii votului universal, secret, direct și egal și voiește să introducă un sistem electoral direct opus acestor principii, nefiind acomodat pentru democratizarea țării, nu va fi în stare s'o apere față de pericolele, cari din toate părțile o amenință. Această deosebire de vederi dintre noi și guvernul actual, trebue să o fixăm mai pe sus de orice îndoială și față cu acest fapt domnul ministru de interne înzădar ne stă nainte spre a seduce pe cei naivi cu aritmetica d-sale electorală; pentru că, deși este adevărat, că reforma electorală plănuită de d-sa sporește numărul alegătorilor, dar politica unui stat modern nu poate avea de țintă exclusiv sporirea numărului alegătorilor, precum nici singur aceea, că singuraticii oameni, ca indivizi să aibă drept de vot, *ci scopul politic al unui stat cultural trebue să fie acela, ca fiește cărei clasă socială și fiește cărei individualități etnice să-i se dea teren de validitare politică în proporțiune cu calitățile ei politice, economice, culturale cu aptitudinile fiecăreia de a conlucra la realizarea scopurilor mai înalte ale omenimei și în proporție cu însemnătatea ei numerică.....*

»Nu este prin urmare suficient, ca un individ oare-care să-și poată da votul său, ci consideranta principală este ca acea clasă, a cărei membru are drept electoral, să nu fie cu operațiuni și complicațiuni aritmetice astfel contrabalansată încât dreptul electoral din punctul de vedere al intereselor și al validitării politice acelei clase, să nu aibă nici un preț. Scopul proiectului prezentat de domnul ministru de interne este însă chiar acela, ca cu operații matematice să împedece și pentru viitor validitarea politică a acelor clase sociale cari azi nu au parte în conducerea statului.

Noi accentuăm necesitatea imperativă a votului universal; tot atunci însă d-nul ministru de interne ne stă înainte între altele și cu asertiunea — cu celelalte motive și asertiuni de astădată nu vreau să mă ocup — că votul universal azi nu mai mulțămește pretențiile lumei așa încât se consideră de nefolosit și chiar și statele, unde votul universal este introdus se gândesc la abandonarea lui silindu-se a introduce în locul lui ceva mai corăspunzător.

Incontestabil, că votul universal, secret, direct și egal, și peste tot întreg sistemul parlamentar nu sunt suficiente pentru a mulțămi în mod definitiv omenimea. Aceste instituții, ca tot ce-i omenesc sunt imperfecte. Prin urmare, dacă omenimea asemenea nu este mulțămită cu el, cauza nu este aceea, că ar fi mai rău decât cel plural,

---

ate de pe suflet.... Nu mai avea acum în ață pe pedagogul acela gheboșit și sîsîit.... e simțea fericit că a putut să-i găsească eva... Dar buna lui dispoziție nu ținu ult.... Cum s'a întors acasă și s'a așezat masă, nevastă-sa, Nastasia, de-odată își duse aminte....

— A! eram să uit! Ascultă! Ieri a st la mine Nina Serghievna și m'a rugat in tot sufletul ca să faci loc unui tînăr, vacanța care se deschide la Azil.

— Da, dar locul acela l'am promis t-cuiva, răspunse inspectorul, încruntând ncenele.... Și afară de asta, tu știi obiiul meu, că nu pun în slujbă oameni pă protecție....

— Știu, dar pentru Nina Serghievna r putea face o esceptie.... Știi cât ne iuște ființa asta! Par'că i-am fi niște rude; noi n'am făcut nimic pentru dânsa... ci să te gândești, Fedea, să faci altfel....

— Și cine e acela pe care-l recoandă dânsa?

— Polzuhin....

— Care Polzuhin? Nu care cumva , care anul trecut a jucat în societate Tațki? Filfizonul ăla?... Pentru nimic lume, nu!...

Inspectorul se sculă dela masă....

»Nici odată.... Să mă ferească Dumzeu!«

— Dar pentru ce?

— Ințelegi, dragă, că dacă un om tî aleargă să capete o slujbă prin protecție, atunci cu siguranță că-i un fleac... De ce n'a venit el singur la mine?...

După masă, inspectorul se culcă în cabinetul lui, pe divan, și începu să cetească gazetele și scrisorile primite.

»Bunule Feodor Petrovici,... îi scria femeia primarului.... D-voastră mi-ați spus odată că-s o bună cunoscătoare de suflete. A venit vremea să vă dovedesc aceasta prin fapte. Zilele acestea are să vină la d-voastră ca să vă ceară postul de secretar la Azil, un domn K. N. Polzuhin.... E un băiat foarte cum se cade și simpatic.... Cum o să-l vedeți aveți să vă convingeți«.... ș. a. m. d...

— Nici-odată, rosti inspectorul! Să mă ferească Dumnezeu!...

Iar după asta, nu trecea o zi fără ca inspectorul să nu primească bilețele de recomandație pentru Polzuhin... Intr'o bună dimineață, iată că vine singur Polzuhin. Un băiat tinăr, plin la față și ras ca un jocheu... Imbrăcat într'un costum negru și nou...

— Pentru afaceri de serviciu, nu primesc acasă, ci la cancelarie, zise rece inspectorul, după ce i-a ascultat cererea.

— Scuzați-mă, Inălțimea voastră, dar toți prietinii m'au sfătuit să vin acasă.

— Hm, a murmurat inspectorul, uitându-se cu ură la ghetele lui ascuțite... După cât știu, d-voastră sunteți un om cu avere... și n'aveți nici o nevoie să umblați după slujbă; mai ales că leafa e foarte mică...

— Nu pentru leafă, ci numai așa... ca să fiu în serviciul Statului...

— Așa-i, dar sunt sigur că dumneata peste o lună ai să te plictisești de slujba asta și o s'o părăsești, iar eu am pentru dânsa oameni cari ar avea-o ca o carieră. Sunt nevoiași pentru cari...

— Nu, n'am să mă plictisesc, Inălțimea voastră, îl întrerupse Polzuhin... Pe cuvântul meu de onoare c'am să fiu cât se poate de sârguitor...

Inspectorul se înfuriase.

— Mă rog, îl întrebă inspectorul cu un suris batjocoritor, — de ce n'ați venit d-voastră din capul locului, și-ați stăruit prin cucoane?..

— N'am știut că asta are să vă supere; răspunse roșindu-se Polzuhin... Dar dacă înălțimea voastră nu pune nici un preț pe recomandații, atunci pot să vă dau și-o dovadă...

Polzuhin scoase din buzunarul hainei o hârtie și-o întinse inspectorului. Pe hârtia asta se vedea scrisul încâlcit al unui copist, iar jos iscălitura guvernatorului. După felul cum era scrisă dovada și după iscălitură, se cunoștea că guvernatorul o iscălise fără s'o citească și numai ca să scape de o femeie cu protecție care-i bătea capul...

— N'am ce face! mă închin! zise inspectorul. citind scrisoarea și oftând... Dați-mi mâne petiția... N'am ce mai zice!...

După ce plecă Polzuhin, inspectorul căzu pe gânduri... Ce fleac!... scrișni el printre dinți, alergând dintr'un colț într'altul. Și-a ajuns scopul, nemernicul, lacheul cucoanelor, dihania târâtoare!...

Inspectorul scuipă de ciudă spre ușa prin care dispăruse Polzuhin... Dar deodată se roși și se trase înapoi. In clipa aceea întra în biroul lui femeia administratorului Palatului Statului...

— Numai pentru un minut, pentru un minut, a început cucoana... Stai jos, prietine, ascultă-mă, te rog... Iată ce-am auzit... Ci-că s'a făcut un loc la azil... Mâne sau poate chiar azi are să vină la d-ta un tinăr Polzuhin...

Cucoanei îi mergea gura, iar inspectorul privea cu ochii holbați și tulburi, parcă ar fi fost gata să leșine...

A doua zi când veni Vremelnski, inspectorul nu se putea hotărâ să-i spuie adevărul... Se'mpiedeca în vorbă și nu știa cum să înceapă... Aici îi venea să se scuze, aici să dea pe față toată cestia; însă limba i-se împiedeca în gură, parc'ar fi fost beat... Urechile îi ardeau și-o furie strașnică îl cuprinse în contra lui însuși...

— Auzi, eu în cancelaria mea, în fața unui inferior, să joc un rol așa de caraghios«... Și fără să-și dea seamă, lovi deodată cu pumnul în masă, sărind de pe scaun...

»N'am nici un loc pentru d-ta.... N'am... Lasă-mă'n pace... Ce mă chinuești?... fă bine și mă lasă...«

Și eși din cancelarie.

i ndirect, neegal şi public, ci motivul nemulţămirii faţă de votul universal zace în natura omenească, în acea putere intelectuală şi calitate sufletească a omenimii, în urma căreia, mergând înainte pe calea perfecţionării, fiind tot-deauna nemulţumit cu rezultatele prezentului, râvneşte cu dinadins şi neîntrerupt la tot mai bun şi mai desăvârşit. Din acest motiv nu-i mulţumită omenimea cu votul universal şi-l pot asigura pe d-l ministru de interne că puterea neînfrântă a spiritului omenesc va găsi cândva şi mai bun mijloc, pentru introducerea nefalşificată şi mai desăvârşită a voinţei generale a cetăţenilor în exercitarea faptică a suveranităţii statului. Desvoltându-se omenimea, se vor corecta excreştenţele parlamentarizmului, dar se fie sigur d. ministru de interne, că retrogresiune dela votul universal şi egal inaugurat de statele moderne — nu există, dela el nu poate fi decât înaintarea spre socializare şi spre stabilirea echilibrului dintre clasele sociale, dar nici la un caz nu spre principiile conservative, ci chiar reacţionare ale domniei sale.

In faţa acestei aserţiuni a domnului ministru de interne, îi voi pune şi eu o modestă întrebare. Intreb eu: crede poate d-l ministru de interne că lumea este mulţămită cu acea domnire feudală, prin care îndeosebi la noi o clasă privilegiată şi o rasă deţine întreaga putere de stat astfel, că celelalte popoare şi celelalte clase sociale absolut nu au cuvânt în conducerea statului sau, şi dacă au, acela e aşa de slab, încât nime, nici măcar d. ministru de interne nu-l vrea să-l audă?

Cred că nu spun chiar lucru nou afirmând că totuşi lumea va fi mai puţin mulţumită cu această domnire feudală, decât cu rezultatele votului universal şi îl pot asigura că de dragul lumii îl poate introduce fără nici o îngrijorare.

Incontestabil că în ce priveşte concepţia politică a guvernului actual cea mai caracteristică creaţiune este proiectul reformei electorale, care are să-l ducă la îndeplinire d-l ministru de interne. Nefiind noi mulţumiţi cu acest proiect de reformă electorală, suntem cu drept cuvânt cu cea mai mare neîncredere faţă de dânsul, mai ales că a recunoscut, că prin acest proiect de reformă nu vrea altceva, decât să menţină acele cadre politice, cari stăpânesc azi ţara şi cari nu sunt acomodate, a deschide şi a aduce la înflorire adevăratele isvoare de putere ale ţării. *Drept aceea constat faptul, că între noi şi între politica d-lui ministru de interne este o adâncă prăpastie, care noi nici când n'o vom putea trece în spre dânsul. Sperăm însă că mânaţi de puterea irezistibilă a spiritului modern, va fi silit s'o treacă dânsul, cel puţin urmaşii dânsului, şi numai puţin suntem convinşi, că sub puterea irezistibilă a spiritului lumii, care în continu se desvoaltă, va fi silit dânsul şi urmaşii lui înşişi să solicite realizarea acelor idei moderne, pentru a căror realizare şi întrupare în viaţa practică azi luptăm noi şi suntem decişi a lupta încontinuu şi neînfrânţi!*

Dar nu numai punctul de vedere ce-l reprezintă d-l ministru de interne în chestia votului universal ne îndeamnă să fim cu cea mare neîncredere faţă de d-sa, ci în genere întreg sistemul politic de azi, a cărui cel mai tipic reprezentant este chiar d-l ministru de interne, pentru-că, ori cum vom considera sistemul de guvernare de azi, nu vom putea ajunge la alt rezultat decât la acela, că adevăratul conducător al sistemului politic de azi, conducătorul intelectual al acesteia este chiar d-l ministru de interne... întreaga aceasta politică condusă de d-l ministru urmează însă o astfel de direcţie, încât din ea rezultă scurtarea drepturilor cetăţeneşti şi aproape desăvârşita confiscare a drepturilor politice şi de altă parte în ce priveşte îngrijirea intereselor mai înalte a convieţuirii sociale, nici pe departe nu stă la acea înălţime, ca să corăspundă recerinţelor unui stat cultural. *Onorată Cameră! Afirm, că guvernarea d-lui ministru de interne e în strânsă legătură cu scutirea drepturilor cetăţeneşti şi sunt dator să vă documentez aceasta.* Ştim prea bine, că cel mai important drept cetăţenesc — abstrăgând dela îndreptăţirea individului de a-şi desvolta calităţile omeneşti — este chiar *dreptul de asociare şi întrunire.* Noi Românii, nu putem zice, că n'avem nici un drept pe terenul asocierii — că dumneavoastră întrucât îl aveţi, vă ve-ţi da înşivă seamă. *Nu avem drept de asociare*, pentrucă e pus la discreţia ministrului să aprobe sau să nu aprobe, să ia cunoştinţă sau să respingă statutele cari i-se prezintă. Nu trebue să mergem departe, ca să adeverim acest lucru. Este de ajuns, dacă ne provocăm la vorbirea prietenului meu Dr. Vasile Lucaciu în decursul căreia a cetit un decret al d-lui ministru, în care nu se spune nici mai mult nici mai puţin, decât că nu aproabă statutele unei societăţi româneşti de cântări, sub pretextul, că noi Românii, n'avem dreptul să facem decât societăţi culturale, iar societatea de cântări — după dânsul — nu este societate culturală. (*Contraziceri!*) Decretul acesta s'a cetit din cuvânt în cuvânt, este eternizat în buletinul parlamentar şi prin urmare se poate convinge ori-cine despre adeveritatea acestui lucru.

E incontestabil, precum arată şi acest exemplu, că, deşi legea de naţionalităţi îndreptăţeşte naţionalităţile nemaghiare din ţară să se întrunească în societăţi, astăzi dreptul nostru de asociare respective asociarea lui, depinde esclusiv dela împrejurarea, că ministrul de interne care societate o consideră de culturală, respective care scop îl crede dânsul a fi cultural.. Iar d-l ministru de interne acest drept îl execută astfel, că la cazul, dacă oare care-va asociare nu îi este pe plac, simplaminte declară că scopul ei nu este cultural, precum şi în cazul de sus, în care despre o societate de cântări a declarat, că nu urmăreşte scop cultural.

Dar nu numai în ce priveşte societăţile, cari dorim să le înfiinţăm, întâmpinăm astfel de greutăţi, ci şi în privinţa celor existente. Fie-mi permis să ilustrez şi această aserţiune cu un exemplu.

Abia mai există în întreaga ţară câteva reuniuni de pompieri româneşti, nici acele nu sunt declarate de româneşti, ci numai membrii sunt Români. Astfel e şi societatea pompierilor din Blaj, care de şi îşi împlineşte în mod exemplar datorinţa şi menirea, a fost — fără vre-o admoniare, — suspendată. Toată silinţa mea întru a cunoaşte motivul suspendărei a fost zadarnică. Am auzit numai şoptindu se în mod confidenţial, că de aceea a trebuit suspendată, pentru că limba ei de comandă era românească, şi conform vederii »oamenilor iniţiaţi« în chestia suspendării acestei societăţi nu ar fi admisibil din punctul de vedere al »suveranităţii maghiarimei«, ca limba de comandă într'o societate de pompieri să fie românească. Nu ştiu dacă într'adevăr acesta este motivul şi pretextul suspendărei sau ba, dar singur împrejurarea, că în opinia publică se poate menţine credinţa şi că oamenii iniţiaţi întăresc această credinţă, că limba de comandă românească e pricina adevărată, dovedeşte mai pre sus de ori ce îndoială punctul de vedere greşit care conduce pe ministrul de interne şi politica d-sale, în chestia dreptului nostru de asociare.

Aşi putea invoca multe exemple pentru a dovedi, că dreptul nostru de asociare este absolut iluzoriu... Nu le voi mai înşira, ci voi trece la documentarea faptului că nu numai *dreptul de asociare ni-se disconsideră* dar nici dreptul de întrunire nu ni-se respectă, astfel încât un motiv principal al neîncrederei noastre faţa de guvern şi faţă de sistemul care-l reprezintă, este chiar ţinuta acestora faţă de acest drept cardinal al cetăţenilor...

Adunarea învăţătorilor în Reteag.

Reteag la 9 Decembre 1908

Onorată Redacţiune! Vin a vă da următorul raport: Pe 6 lunei curente a fost conchiemată adunarea reuniunei filiale a învăţătorilor din tractul Reteagului, în parochia Reteag.

Incă din ziua premergătoare sosiră învăţători din depărtări mai mari ear Dumineca în 6 Decembre des de dimineaţă sosi grosul învăţătorimei. Câţiva asistară la serviciul divin făcut în biserica parochială din Reteag de protopopul tractual M. O. Ioan Goron şi de preotul local. Câteva cântări liturgice le-au cântat domnii învăţători spre mângăierea sufletească a poporului credincios. La finea s. liturgii protopopul tractual în cuvinte bine simţite arată însemnătatea învăţăturei şi a şcoalei cum şi importanţa învăţătorului. După eşirea din s. biserică atât domnul protopop cât şi domnii învăţători au fost întruniţi la dejun la preotul local după care imediat s'a început adunarea în edificiul şcoalei confesionale.

După cântarea »Impărate ceresc« d. protopop în scurte cuvinte deschide adunarea, eară preotul local Ioan Sonea în numele său şi al poporului său credincios salută adunarea cu vorbirea, ce vi-o alătur spre publicare.

S'a ţinut o prelegere practică (tractat) de învăţătorul local d. Ioan Isaiu cu şcolarii, iară d. C. Man învăţător în Strâmbul a cetit o disertaţiune, a cărei tendinţă a fost: ca să deie o nouă direcţie adunărilor învăţătoreşti, spre a lucra cu un nou plan şi cu o programă mai vastă şi mai ducătoare la scop.

Ca întotdeauna d. C. Man, care este un harnic învăţător şi un foarte bun manuator al condeiului, a fost aplaudat.

Dintre hotărârile luate ca mai însemnate notez aceste două:

1) D. C. *Man* învăţător în Strâmbu spune, că a deschis *curs pentru analfabeţi* şi deja a făcut spor frumos cu ei. Indeamnă pe colegi să facă asemenea.

Preotul local Ioan Sonea face propunerea, că adunarea de astăzi să aducă hotărârea, că învăţătorii din acest tract sunt obligaţi a deschide curs pentru analfabeţi şi atunci vor fi legalminte îndreptăţiţi a ţinea aceste cursuri, cari vor fi şi însinuate autorităţilor.

Astfel s'a primit propunerea şi s'a *hotărât în mod obligător introducerea cursului pentru analfabeţi*, pe lângă adausul, ca învăţătorii să fie sprijiniţi de preoţii locali, luând parte şi dând sprijin moral.

2) Pentru ridicarea unui monument la mormântul lui *Ioan Pop Reteganul*, regretatului bun povestaş şi apreciatului scriitor poporal, care aici a văzut mai întâi lumina zilei şi aici îşi doarme somnul de veci. Venind recercarea din partea reuniunei învăţătoreşti sălăgene, ca să contribue şi învăţătorii din acest tract, din partea învăţătorilor presenţi s'a oferit suma de 68 coroane, cari se vor solvi până la finea lui Februarie protopopului tractual, care la rândul său va străpune banii sau comitetului central al reuniunei învăţătoreşti din Gherla.

Până târziu după ameazi au ţinut desbaterile oficioase, când terminându-se adunarea, toţi cei presenţi au fost găzduiţi la masa ospitală a învăţătoriului local.

Rămâne acuma, ca hotărârile luate cu ajutoriul lui Dumnezeu şi prin bărbaţia învăţătorilor şi preoţilor din acest tract trup să să facă.

Dumnezeu să ajute!

Alocuţiune,

ţinută la 6 Decembre 1908 în şcoala gr. cat. din Reteag **către învăţătorimea din tractul protopopesc al Reteagului** *conchemată prin protopopul tractual al adunării reuniunei filiale.*

> *Motto*: Eară cel-ce va face şi va învăţa, mare se va chiema în împărăţia lui D-zeu.
> *S. Ev. Matheiu.*

Onorată Adunare! Ştiind apreţia însemnătatea învăţătorului şi a nizuinţei lui spre perfecţionare, salut cu bucurie în numele meu şi al poporului meu credincios, pe care îl represânt, adunarea reuniunei filiale a învăţătorilor români din tractul Reteagului, şi i doresc spornică lucrare.

Chiemarea învăţătorului e sublimă, el trebue să calce pe urmele învăţătorului dumnezeesc, ale dulcelui Isus şi are să apropie pe om de Dumnezeu prin perfecţionarea lui.

Şi chemarea lui este cu atât mai sublimă, cu cât el are să lucre la perfecţionarea generaţiunei celei mai fragede, a micuţilor prunc, a căror inteligintă trebue să-o deştepte treptat şi cu măiestrie metodică şi a cărora inimă impresionabilă au să o nobiliteze şi să o facă accesibilă pentru cele mai nobile afecte, ca în ea să crească florile virtuţei

Grădinari dibaci au să fie învăţătorii, având ei menirea să prepareze inimele tinerelor generaţiuni şi să le cultiveze ca pe nişte straturi bune, în cari să arunce sămânţa cea aleasă a cunoştinţei de Dumnezeu, la care se referesc toate şi a altor cunoştinţe folositoare şi precum grădinariul bun este neobosit întru a plivi buruienile din straturi, ca să nu înnăduşască florile cele cu bun miros şi plăcute la vedere, întocmai învăţătorul trebue să fie neobosit întru stârpirea viţiurilor şi a aplecărilor rele din animele pruncilor concrezuţi grijei şi educaţiunei lor, ca cu atât mai prielnic să se poată desvolta întrânsele virtuţile şi aplicările bune.

Ce teren larg de muncă! Ce misiune sublimă!

Cu drept cuvânt se pot numi învăţătorii pionerii culturei omenimei în genere şi ai naţiunei sale în parte, căci ei sunt părghia cea mai tare, carea poate să ridice omenimea întreagă şi pe un popor în parte la stare de cultură, civilizaţiune şi bunăstare materială şi morală, dacă îşi cunosc chemarea şi o împlinesc cu conştienţiositate.

E drept, că chiemarea lor nu este încă destul de apreciată, nici osteneala lor destul de remunerată dară cu atâta este mai plină de merite, cu cât nu este destul de răsplătită aici pe pământ. Fi-vă ea însă răsplătită în Ceriu de Prea dreptul Răsplătitor, căci zis este: »*Că cel ce va face şi va învăţa, mare se va chema întru împărăţia Ceriurilor.*

Ca să fie mai mult aparciată activitatea învăţătorilor, acea atârnă în cea mai mare parte tocmai dela ei.

Lucre numai cu un altruism tot crescând învăţătorii pentru bunăstarea poporului, pentru ridicarea lui culturală. Căci în proporţia, în care va fi ridicat poporul în starea sa culturală, în aceeaşi proporţie va apreţia poporul chemarea şi activitatea învăţătorului:

Dară în raport cu starea sa culturală şi materială, poporul românesc şi până aci a făcut considerabilă jertfă pentru şcoală şi învăţător, şi merită stima şi recunoştinţa fiilor săi cărturari.

In momentele aceste grele, prin cari străbatem şi în vederea problemei decisiunei ce avem a o deslega, se recere să se potenţeze spiritul de jerfă şi iubirea lui faţă cu şcoala şi învăţătorii.

Iubirea însă aşteaptă iubire şi spiritul de jertă se poate deştepta earăşi numai prin spirit de jertfă.

Să fie dară insufleţirea reciprocă! Alipească-se unii de alţii, învăţătorii cu poporul cu dragoste!

Analfabetismul e mare între poporul nostru, e mult întunerec.

Razele învăţăturei răspândinde prin învăţători să împrăştie acest întunerec!

Şi mai ales acuma, când se pare, că se adeveresc cuvintele sfântului apostol Petru: »Că satana umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghiţă«. Şi mai ales acuma, când ispita se presentă sub diferite forme, care de care mai seducătoare, acuma mai ales se cere, ca dragostea de neam să cimenteze tot mai tare legătura dintre învăţător şi popor.

Acuma, când socialismul se scoală cu învăţături nouă, contrare spiritului creştinesc, când spiritul viclineal veacului voieşte a statori principii nouă, cari ţin a despărţi pe fiu de mamă, a-i submina soliditatea caracterului, acuma mai vârtos se recere, ca învăţătorii să fie la înălţimea chiemărei lor.

Iubiţi dară chemarea voastră învăţători români! Iubiţi poporul a căruia fii sunteţi. Iubiţi cu toată căldura inimei voastre tinerele mladiţe, pe cari aveţi a-le cultiva. Rămâneţi credincioşi mamei, care va alăptat, iubiţi limba, în care v-au crescut mamele, căci aceea este după măturisirea lui Bonfiniu, pentru care strămoşi no tri mai mult s'au luptat, decât pentru viaţă.

Zileri ai naţiunei voastre în agrul cultural rămâneţi ai naţiunei între toate împrejurările vieţei şi vă împliniţi chemarea cu conştiinţa de responsabilitate, ce o aveţi înaintea lui Dumnezeu şi a omenimei şi Dumnezeul păcei şi al iubirei vă binecuvânteze cu rodnicie lucrările. Amin!

Ioan Sonea.

Adunarea generală

a Reun. învăţ. gr. cat. din jurul Gherlei.

Câţcău, la 15/XI n. 1908.

(Fine.)

La cererea unei persoane din Cluj ca Reun. noastră să intrevină, ca învăţătorii şi preoţii să instrueze oameni analfabeţi din jurul lor, — se decide a se atrage atenţiunea tuturor subreuniunilor noastre. Şi ca aceasta să aibă mai bun efect, D-l prof. Boroş ofere din propriul său buzunar, 40 cor., ca premiu, acelui membru, care în interval de un an va realiza mai mare progrese cu analfabeţii.

Cu acestea D-l Bota îşi termină raportul său.

Se dă apoi ascultare D-lui Traian *Morar*, care referează despre reviz. raţiunilor din anul trecut şi starea budgetului pe anul viitor, zicând, cumcă: raţiunile conduse de D-l Roman sunt în ordine deplină, pentru ce i-se exprimă toată mulţămita; iar statorirea budgetului lui respectiv se concrede Comitetului central.

După aceasta vine la rând comisiunea pentru colectarea taxelor şi a ofertelor benevole. Ni s'a raportat că: în celea 2 zile cât a ţinut adunarea, ca taxe dela membrii s'au strâns: 26 cor., cari s'au şi predat cassarului. Iar ca solvirea taxelor să nu sufere întârziere, se decide ca acele să le achităm cu ocaziunea adun. fil. de primăvară. Şi care nu va solvi atunci sau deja e restant, în contra aceluia să se purceadă cu toată rigorozitatea pe calea legii.

Sosind la pctul din urmă a programei, se defige din nou, ca locul adunării generale viitoare să fie în Letca, eventual Lăpuşul unguresc. Iar timpul ţinerii acelei adunări să se lase, în sarcina Comitetului central. Mai pe urmă se alege comisiunea de lipsă pentru verificarea protocolului şi după aceea, prin o vorbire acomo-

dată a D-lui preşedinte, adunărea se încheie la 11 $^{3}/_{4}$ oare a. m., iar corpul didactic însufleţit de cele pertractate intonează cântecul »Cuvine-se cu adevărat«, cu care s'au despărţit unul de altul, reîntorcându-se iarăşi pe la catedrele lor dăscăleşti de acasă.

Făcând o reprivire peste acest raport, vom afla, cumcă atari Reun. înv. a căror adun. generale sunt împreunate cu serviciu D-zeesc, banchet, şi joc, sunt de cea mai mare importanţă, pentrucă prin-trânsele se înalţă nu numai nimbul etic şi didactic ci prin toastele rostite la banchet se cultivează şi inima omului iar prin joc ne distragem de muncă, ba ne câştigăm şi folos material la Reun., menit pentru ajutorarea membrilor, edarea unor foi pedagogice etc.

Buna reuşită a acestor festivităţi adnexate către adunarea generală în mare parte depinde însă şi dela jurul în care ne aflăm. Chiar pentru aceea, recunoscând cu toţi membrii de bunăvoinţă a acestei Reuniuni sacrificiul ce l'a prestat această comună (Căşeiu) şi în speţial d-l preot şi D-nii învăţători — pentru noi, — rog, ca şi pe această cale să primească dela noi cele mai călduroase mulţămite atât conducătorii lor, precum curatorii şi toţi românii cei buni, cari ne-au primit cu atâta dragoste între dânşii şi-au făcut tot posibilul pentru noi, ca să ne simţim bine.

Mă leagă încă o sântă datorinţă de creştin şi vechiu membru al Reun., că înainte de a încheia acest raport să-mi aduc aminte: de fie-iertatul Michail Şerban, ca întemeietorul acestei Reun., mai departe de piememorie Ioan Papiu şi Magnif D. din activitate Alexandru Bene cari în calitate de preşedinţi, în decurs de mai mulţi ani s'au luptat pentru înflorirea acestei Reun. — dorindu-le celor morţi odichnă cerească, iar ultimului precum şi actualului preşedinte viaţă îndelungată, ca să mai poată munci în favorul Reuniunei noastre!

Iuliu L. Danciu,
director-învăţător.

Pentru şcoala din Berind.

Adunarea cercuală a despărţământului »Cluj« al »Asociaţiunei« ţinută la 8 Nov. a. c. în Berind, unde tocmai se celebrase pomenirea ilustrului Br. V. Lad. Popp, fiul a elei comune, a fost hotărât a iniţia o acţiune culturală în favorul şcoalei nouă ce este a se edifica în această comună curat românească. S'a constatat adecă cu acel prilej, că şcoala cea veche din satul baronului Popp — clădită la 18?4 — a fost închisă de autorităţile administrative câteva zile înainte pe motive de igienă, declarând şcoala de rea şi nelocuibilă, s'a simţit astfel necesitatea urgentă de a da un îndemn şi o mână de ajutor poporului, altfel harnic, din Berind, care este hotărât a-şi zidi şcoală nouă întru toate corespunzătoare cerinţelor de azi.

De aceea s'a hotărât, ca biografia baronului V. L. Popp scrisă — din însărcinarea comitetului cercual de »Dela Cruce« anume pentru a fi distribuită ţăranilor cu prilejul serbării comemorative celebrate în Berind, să se tipărească în mii de exemplare, ca potrivită pentru ţărănime şi să se vândă în cercuri cât mai largi în folosul şcoalei din Berind.

Impărţită aceasta broşură în multe părţi la adresa oamenilor noştri de inimă au binevoit a şi-o rescumpăra unii chiar cu suprasolviri, peste preţul de 40 fil. în vederea scopului cultural.

Im ţin de plăcută datorinţă a pu blica în »Gazeta Transilvaniei« care dela început a îmbrăţoşat aceasta causă cultu rală, o regulată dare de samă despre con tribuirile intrate în acest scop la comite tul despărţământului nostru.

Până acum au binevoit a trimite schimbul broşurei cu biografia baronul Popp, următorii P. T. Domnii: Emilian Petran preot Lapun dela jocul miresei 60, N. Morar prof. Gherla 40 fil, Maior Ladislau Popa Cluj 2 cor., Dr. Elie Dăianu protopop Cluj 10 C. Anton Bogdan, rig în drepturi Cluj 40 fil., Ioan Nestor ju de tablă în pens. Cluj 40 fil., Iacob P protonot. cons. Blaj 40 fil., Iuniu Br. Ma not. cons. Blaj 40 fil., Dr. Ioan Bălan 40 fil., Nicolae S. Aron canc. metrop. 40 fil., Alexe Pop actuar la Adm. ce Blaj 1 C., Ioan F. Negruţ inginer a 40 fil., Dr. Izidor Marcu canonic Bl C., Flaviu C. Domşa prof. Blaj 40 Iacob Domşa actuar la of. archid. 1 C., Nic. Pop prof. Blaj 1 C., Iuliu N revizor archid. Blaj 40 fil., Ales. C prof. Blaj 1 C., Aug. Cahani prof. Bl C., Dr. Vasile Suciu prof. Blaj 40 Adrian Oţoiu subprefect Blaj 40 fil., Iuliu Busoiu v.-rector Blaj 40 fil, Traian German prof. Blaj 40 fil., Vasile Candrea subprefect Blaj 40 fil.

Alesandrina Dr. Moga n. Br. Popp Arad 30 C., Helena Frâncu n. Br. Popp Arad 50 C., Aurel Br. Popp Arad 20 C., George Repede, not. la jud. Cohalm 2 C., Dr. Romul Boilă, adv. Dicsö-St. Märtin 2 C., Dr. Laurenţiu Pop, adv. Abrud 1 C., Iuniu Br. Hodoş director »Patria«, Cluj 2 C., Stefan Pop cononic Blaj 1 C., Dr. Ioan Vescan adv. Teaca 5 C., Dr. Iustin Pop adv. Deva 40 fil., Gavril Precup Blaj 1 C., Iosif Pop jude de curie Pesta 2 C., Dr. Victor Macavei prof. Blaj 40 fil, Stefan Roşian spiritual Blaj 40 fil., Valeriu Suciu prof. 40 fil., Dr. Iosif Gáll membru în casa mgn. Lucareţ 40 fil., Ioan M. Moldovan preposit Blaj 2 C., Dr. Emil F. Negruţi medic Blaj 40 fil., Ioan Maior provizor dominial Blaj 2 C., Aurel Cirlea m. proprietar A.-Iulia 1 C., Dr. Ales. Fodor medic 1 C, Aurel Haţiegan preot Cluj 2 c. Ioan Băilă tutor orf. Sz.-sebes 1 C, Alesandru Onciu jude de curie Pesta 4 C., Dr. Teodor David preot milit. Braşov 40 fil., Dr. George Popescu adv. Turda 2 C., Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpeni 40 fil., Ioan Godolan not. pens. Giulatelec 4 C., Dr. Iuliu Popescu adv. Turda 1 C., Dr. Ales. L. Hossu adv. Deva 2.40 fil., Nicolae Pop proprpet. pens. Gilău 2 C., D-şoara Dora Bun Făget 2.40 C., Eugen Bian notar Făget 5.40 C., Mihail Bontescu adv. Haţeg 240 Aug. Frăţilă prof. senator Galaţi C. Total: cor. 242.80.

Primească toţi generoşii contribuenţi espresinea mulţămitelor noastre fierbinţi.

Cluj la 9 Dec. n. 1908.

Pentru comitetul despărţământului Cluj al »Asociaţiunei«.

Eugen Pop Păcurariu,
directorul despărţământului.

Convocare.

»Reuniunea Femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumseţarea bisericei »Sfintei Adormiri« din Braşovul-vechiu« îşi va ţin adunarea generală din acest an în *Duminecă din 7 (20) Decemvrie a. c.* în şcoala română din Braşovul-vechiu la oare 2 după amiazi.

Programul: 1) Deschiderea adunării prin presidenta reuniunii. 2) Cetirea raportului general al comitetului reuniunei pentru anul de activitate 1907/1908 şi luarea la cunoştinţă din partea adunării. 3) Raportul cassei pe anul de gestiune 1907/8. aprobarea lui de adunare. 4) Raportul comisiunei cu însărcinarea censurărei socotelor de cassă pe anul 1907/1908 şi luarea la cunoştinţă de adunare. 5) Designarea unei comisiuni de 2 membri din adunare pentru verificarea procesului-verbal adunării. 6) Alegerea comisiunei de 3 membre cu însărcinarea de a controla cassa în decursul anului 1908/1909. 7) Propunerile comitetului către adunarea generală şi decidere asupra lor. 8) Propuneri diverse. 9) Inchiderea adunării.

Invităm prin aceasta cu toată dragostea pe membrele fundatoare, ordinare şi ajutătoare ale acestei reuniuni, precum şi pe toţi binevoitorii şi sprijinitorii acestei instituţiuni bisericeşti.

Braşov, din şedinţa comitetului reuniunei femeilor române din Braşovul-vechiu, ţinută în 23 Novembrie st. v. 1908.

Maria Ios. Maximilian, presidentă. *Dumitru Jaliu,* secretar.

ULTIME ŞTIRI.

Sibiiu, 17 Decemvrie. „Telegraful Român“ de azi publică în frunte circulară a Archiepiscopului şi Mitropolitului *Ioan Meţianu* către clerul şi poporul din arhidieceza transilvană, în care, cu privire la concluzul sinodului arhidiecesan din sânul acesta se-a se întreprinde o colectă benevolă la credincioşii arhidiecesei pentru *înfiinţarea* *unui fond cultural*, din care să se ajute şcoalele noastre. Mitropolitul declară că se împărtăşeşte la aceasta colectă de astădată cu 4000 coroane plătibile în 1909 şi apoi mai oferă şi din plata sa anuală de 29000 coroane pe fiecare an câte 5% adecă câte 1200 coroane pe întreaga durată a vieţei sale. Apelează apoi la cler şi popor să ia parte la aceasta colectă care să se înceapă în sărbătorile naşterei Domnului şi să se termine în cursul lunei Ianuarie 1909. Ofertele se pot face nu numai în bani, ci şi în acţii de bănci.

Budapesta 17 Dec. „Magyar Estilap“ scrie că dacă n'ar fi acum atât de apropiată vacanţa Crăciunului, criza ar izbucni imediat, dar aşa ea se va mai amâna câte-va săptămâni. Ziarul arată apoi că ultimul discurs al lui Wekerle a contribuit şi el la agravarea situaţiei. Declaraţia cum că cu intenţie s'au şters cuvintele „egal“ şi „secret“ din reforma electorală, arată că guvernul a comis cu multă intenţie o trădare pe care va trebui s'o ispăşească. De asemenea şi faptul că guvernul opune la ideea înfiinţărei Băncii independente nu va putea să-i aducă vre-un bine.

ECONOMIE.

Plugarilor, folosiţi tăvălugul!!

Ne tot mirăm, că ce încet înaintăm noi în toate şi cu toate acestea rămânem numai cu mirarea, de mişcat însă nu ne mişcăm şi nici nu căutăm să învăţăm dela alţii ce e bun. Pe când la alte neamuri plugarii îşi bat capul cum ar putea folosi mai bine feluritele gunoiuri măestrite ca să aibă de pe pământuri roade şi mai bune, pe atunci la noi, în cele mai multe părţi, plugarii nici chiar la uneltele cele mai de lipsă — şi totuşi eftine — nu se gândesc, nu le au şi dacă le şi au, nu le folosesc toţi, ci numai ici colea câte unul. Astfel de pildă, unealta cea mai de lipsă din plugărit, tăvălugul, în multe sate îl cunosc deabia după nume. In altele şi dacă mai are vreun ţăran mai isteţ tăvălug, ceilalţi nu-l folosesc, ci acela stă mai mult la umbră cu toate că eu nici nu-mi pot închipui o gospodărie cât de cât fără de tăvălug, precum nu mi-o pot închipui fără de plug. Se va întreba cineva, oare atunci, ce e cauza, de nu folosesc tăvălugul peste tot? Cauza e, că plugarii cei mai mulţi nu ştiu ce însemnează tăvălugul în plugărit şi nu ştiu nici foloasele mari, ce ni-le aduce!

Ce folos ne aduce tăvălugul?!

Tăvălugul ne aduce mai multe foloase! Peste tot eu folosul tăvălugului îl preţuesc de fiecare jugăr catastral de cel puţin 10 cor. (preţuit în bani) dar poate fi şi de 50 cor. şi şi mai mult! Cel dintâi şi cel mai mare folos este, că în pământul tăvălugit sămânţa răsare cu mult mai iute! S'au făcut încercări; s'au lăsat două locuri sămânate cu acelaş fel de bucate şi în acelaş timp, unul din ele s'a tăvălugit, după ce s'a sămânat, iar celălalt a rămas netăvălugit. In locul cel tăvălugit au răsărit bucatele cu trei zile mai curând, ca în celălalt şi la sfârşit a fost şi roada mai mare ca în cel netăvălugit! Dealtfel toţi plugarii au băgat de seamă că în locul bătătorit au răsărit bucatele mai curând, ca în alte locuri. Aşa de pildă pe la capetele locurilor, unde se bătătoreşte pământul mai tare, cum se tot întorc vitele cu plugul, totdeauna răsar bucatele mai curând! Dealtfel ori şi cine poate încerca să vadă, că aşa e sau nu e aşa! Să ia o scândură şi după ce a sămânat, să bătătorească cu ea în câteva locuri pământul şi va vedea după câteva zile cum răsar bucatele întâi în locurile bătătorite şi numai după aceea în celelalte locuri!

Se va întreba cineva, că oare de ce răsar mai iute bucatele în locurile tăvălugite? Iată de ce! Orice fel de seminţe — se ştie, că — au coaja tare; la unele e mai tare ca la altele! De pildă: Un bob de grâu sau de orz, deabia îl poţi zdrobi între dinţi, fiindcă are coaja tare! Dacă i-ai putea desghioca coaja aceea tare, făina din mijloc ai putea-o zdrobi uşor, fiindcă aceea e mai moale! Fiecare sămânţă e învăluită cu o coaje tare, în care se cuprinde o făină moale şi în mijlocul ei se află colţul (care e ca şi plodul din ou): acela care încolţeşte şi care creşte şi din care se face planta! Colţul acesta ca să poată încolţi, adecă răsări, trebue să poată scăpa din închisoarea, în care îl ţine coaja tare, pe care el însă nu o poate zdrobi! Trebue să vină cineva din afară, un dujman al coajei. care să zdrobească coaja! Aceasta e umezeala, apa, care înmoaie coaja, încât aceea se putrezeşte şi lasă colţul liber, să iasă din ea! De aceea ori şi ce fel de bucate, numai atunci răsar, când e în pământ umezeală destulă! Când nu va fi în pământ apă destulă, ca să se înmoie sămânţa, atunci aceea nici nu va răsări, ci stă ca şi în sac!

Primăvara în urma căldurii şi a vânturilor se uscă foarte iute partea de deasupra a pământului, în care e îngropată sămânţa, aşa că — mai ales dacă e secetă pe vremea sămănatului — uşor se poate ca să nu fie destulă umezială în pământ, ca să răsară sămânţa mai iute. De aceea e de lipsă, ca să vie apă din partea mai de jos a pământului să se ridice în sus — unde e sămânţa şi să o înmoaie. Aceasta o putem ajunge prin tăvălug. Dacă tăvălugim pământul — după ce l'am sămânat — atunci, chiar dacă s'ar usca de căldură nu de vânt partea de deasupra a pământului — unde e sămânţa îngropată — totuşi vine umeziala din partea din jos a pământului şi sămânţa răsare curând. Se va întreba cineva că oare de ce vine umeziala din partea de desupt a pământului deasupra, dacă tăvălugim? Iată de ce: Dacă luăm o ţavă de sticlă — goală înlăuntru — foarte subţire, încât deabia să poţi vârâ un ac subţire prin ea, şi vom înmuia un capăt al ei în apă, vom vedea, că apa se suie pe ţeavă în sus, ea de voia ei — singură. Dacă vom încerca acest lucru cu o altă ţavă mai largă, vom vedea, că în aceea nu se suie apa de loc în sus. De aci urmează, că în ori şi ce fel de ţeavă goală dar subţire, se suie apa singură în sus, o mână în sus aerul, apăsând asupra apei de jos în sus. In ştiinţă puterea aceasta, care mână în sus apa pe o ţeavă subţire, se numeşte capilaritate şi astfel de ţevi subţiri — capilare — se formiază şi în pământ dacă îl îndesăm. Căci se ştie că în pământ e aer şi cu atât mai mult aer în el, cu cât e loc gol mai mult, cu cât e mai înfânat. Când e pământul înfânat, sunt tot ca ţăvi goale în el şi dacă îndesăm pământul atunci să formează tot ţăvişoare goale subţiri, pe cari nu le vedem cu ochii, ci numai cu nişte sticle măritoare. Pe ţevile acestea subţiri din pământ apoi apa — ca şi pe ţevile de sticlă din partea de mai din jos a pământului se ridică deasupra, ajunge la sămânţă, o înmoaie şi o face de răsare mai repede.

Pe lângă acest folos mare mai are tăvălugitul şi alte foloase. Anume tăvălugitul sdrobeşte bruşii şi obleşte pământul, aşa că de pildă la bucatele ce le tăiem cu coasa, lucrăm tare cu spor! Pământul tăvălugit rămâne neted ca faţa mesei, aşa că cosim fără frică, că tăiem cu coasa în vre-un bruş şi o stricăm, astfel cosim cu mult mai repede şi nu lăsăm nici atâta mirişte necosită! Dacă nu e tăvălugit pământul, când dăm de un bruş mai mare îl ocolim cu coasa şi în jurul bruşului rămâne mirişte mai înaltă! Cu cât vor fi deci mai mulţi bruşi, cu atât va rămânea mirişte mai multă necosită. De altă parte pe pământul tăvălugit putem grebla şi mai iute şi mai bine, şi nici grebla nu se strică aşa iute şi nici spice nu rămân atâtea pe jos. Iată deci câte foloase ne aduce tăvălugul, aşa că nici că mai poate fi plugar care să nu aibă sau cel puţin să nu folosească tăvălugul! Cu atât mai vârtos, cu cât *lui* îşi face mai întâiu pagubă şi încă de multe ori o pagubă mare.

(Va urma.) *Preotul Aurel Nistor.*

Bibliografie.

In atenţiunea d-lor preoti!

A apărut:

»Pareneze«

Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficiul pastoral al preotului

de *Pr. D. Voniga.*

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

Publicată cu binecuvântare archierească.

Volumul I. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvântări *potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în vieaţa creştinului şi în oficiul pastoral al preotului*

Opul se poate procura cu preţ de 4 cor. 20 fil. la autor în *Gyirok* (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

— »**Ciprian Porumbescu,** icoane din frământările unui suflet de artist.« De Dr. Valeriu *Branisce.* Broşură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie Preţul unui exemplar 1 cor. 50 bani. Se poate comanda prin librăria »Gazetei«.

„Compassul Românesc“ de *N. P. Petrescu* partea I. şi II. care conţine şi legea comercială. Se poate procura prin librăria A. Mureşianu, Braşov. Preţul ambelor tomuri plus 3 cor. 20 bani porto.

dată a D-lui preşedinte, adunărea se încheie la 11 $^3/_4$ oare a. m., iar corpul didactic însufleţit de cele pertractate intonează cântecul »Cuvine-se cu adevărat«, cu care s'au despărţit unul de altul, reîntorcându-se iarăşi pe la catedrele lor dăscăleşti de acasă.

Făcând o reprivire peste acest raport, vom afla, cumcă atari Reun. înv. a căror adun. generale sunt împreunate cu serviciu D-zeesc, banchet, şi joc, sunt de cea mai mare importanţă, pentrucă printrânsele se înalţă nu numai nimbul etic şi didactic ci prin toastele rostite la banchet se cultivează şi inima omului iar prin joc ne distragem de muncă, ba ne câştigăm şi folos material la Reun., menit pentru ajutorarea membrilor, edarea unor foi pedagogice etc.

Buna reuşită a acestor festivităţi adnexate cătră adunarea generală în mare parte depinde însă şi dela jurul în care ne aflăm. Chiar pentru aceea, recunoscâne cu toţi membrii de bunăvoinţă a acestei Reuniuniuni sacrificiul ce l'a prestat această comună (Căşeiu) şi în speţial d-l preot şi D-nii învăţători — pentru noi, — rog, ca şi pe această cale să primească dela noi cele mai călduroase mulţămite atât conducătorii lor, precum curatorii şi toţi românii cei buni, cari ne-au primit cu atâta dragoste între dânşii şi-au făcut tot posibilul pentru noi, ca să ne simţim bine.

Mă leagă încă o sântă datorinţă de creştin şi vechiu membru al Reun., că înainte de a încheia acest raport să-mi aduc aminte: de fie-iertatul Michail Şerban, ca întemeietorul acestei Reun., mai departe de piememorie Ioan Papiu şi Magnif D. din activitate Alexandru Bene cari în calitate de preşedinţi, în decurs de mai mulţi ani s'au luptat pentru înflorirea acestei Reun. — dorindu-le celor morţi odichnă cerească, iar ultimului precum şi actualului preşedinte viaţă îndelungată, ca să mai poată munci în favorul Reuniunei noastre!

Iuliu L. Danciu,
director-învăţător.

Pentru şcoala din Berind.

Adunarea cercuală a despărţământului »Cluj« al »Asociaţiunei« ţinută la 8 Nov. a. c. în Berind, unde tocmai se celebrase pomenirea ilustrului Br. V. Lad. Popp, fiul a elei comune, a fost hotărât a iniţia o acţiune culturală în favorul şcoalei nouă ce este a se edifica în această comună curat românească. S'a constatat adecă cu acel prilej, că şcoala cea veche din satul baronului Popp — clădită la 1804 — a fost închisă de autorităţile administrative câteva zile înainte pe motive de igienă, declarând şcoala de rea şi nelocuibilă, s'a simţit astfel necesitatea urgentă de a da un îndemn şi o mână de ajutor poporului, altfel harnic, din Berind, care este hotărât a-şi zidi şcoală nouă întru toate corespunzătoare cerinţelor de azi.

De aceea s'a hotărât, ca biografia baronului V. L. Popp scrisă — din însărcinarea comitetului cercual de »Dela Cruce« anume pentru a fi distribuită ţăranilor cu prilejul serbării comemorative celebrate în Berind, să se tipărească în mii de exemplare, ca potrivită pentru ţărănime şi să se vândă în cercuri cât mai largi în folosul şcoalei din Berind.

Impărţită această broşură în multe părţi la adresa oamenilor noştri de inimă au binevoit a şi-o rescumpăra unii chiar cu suprasolviri, peste preţul de 40 fil. în vederea scopului cultural.

Im ţin de plăcută datorinţă a publica în »Gazeta Transilvaniei« care dela început a îmbrăţoşat această causă culturală, o regulată dare de samă despre contribuirile intrate în acest scop la comitetul despărţământului nostru.

Până acum au binevoit a trimite în schimbul broşurei cu biografia baronului Popp, următorii P. T. Domnii: Emilian E. Petran preot Lapun dela jocul miresei C. 60, N. Morar prof. Gherla 40 fil, Maiorul Ladislau Popa Cluj 2 cor., Dr. Elie Dăianu protopop Cluj 10 C. Anton Bogdan, rigor. în drepturi Cluj 40 fil., Ioan Nestor jude de tablă în pens. Cluj 40 fil., Iacob Popa protonot. cons. Blaj 40 fil., Iuniu Br. Micu not. cons. Blaj 40 fil., Dr. Ioan Bălan Blaj 40 fil., Nicolae S. Aron canc. metrop. Blaj 40 fil., Alexe Pop actuar la Adm. centr. Blaj 1 C., Ioan F. Negruţ inginer arch 40 fil., Dr. Izidor Marcu canonic Blaj 1 C., Flaviu C. Domşa prof. Blaj 40 fil., Iacob Domşa actuar la of. archid. Blaj 1 C., Nic. Pop prof. Blaj 1 C., Iuliu Nistor revizor archid. Blaj 40 fil., Ales. Ciura prof. Blaj 1 C., Aug. Caliani prof. Blaj 1 C., Dr. Vasile Suciu prof. Blaj 40 fil., Adrian Oţoiu subprefect Blaj 40 fil., Iuliu Busoiu v.-rector Blaj 40 fil, Traian German prof. Blaj 40 fil., Vasile Candrea subprefect Blaj 40 fil.

Alesandrina Dr. Moga n. Br. Popp Arad 30 C., Helena Frâncu n. Br. Popp Arad 50 C., Aurel Br. Popp Arad 20 C., George Repede, not. la jud. Cohalm 2 C., Dr. Romul Boilă, adv. Dicsö-St. Mărtin 2 C., Dr. Laurenţiu Pop, adv. Abrud 1 C., Iuniu Br. Hodoş director »Patria«, Cluj 2 C., Stefan Pop conouic Blaj 1 C., Dr. Ioan Vescan adv. Teaca 5 C., Dr. Iustin Pop adv. Deva 40 fil., Gavril Precup Blaj 1 C., Iosif Pop jude de curie Pesta 2 C., Dr. Victor Macavei prof. Blaj 40 fil, Stefan Roşian spiritual Blaj 40 fil., Valeriu Suciu prof. 40 fil., Dr. Iosif Gáll membru în casa mgn. Lucareţ 40 fil., Ioan M. Moldovan preposit Blaj 2 C., Dr. Emil F. Negruţi medic Blaj 40 fil., Ioan Maior provizor dominial Blaj 2 C., Aurel Cirlea m. proprietar A.-Iulia 1 C., Dr. Ales. Fodor medic 1 C, Aurel Haţiegan preot Cluj 2 c. Ioan Băilă tutor orf. Sz.-sebes 1 C, Alesandru Onaciu jude de curie Pesta 4 C., Dr. Teodor David preot milit. Braşov 40 fil., Dr. George Popescu adv. Turda 2 C., Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpeni 40 fil., Ioan Godolan not. pens. Giulatelec 4 C., Dr. Iuliu Popescu adv. Turda 1 C., Dr. Ales. L. Hossu adv. Deva 2.40 fil., Nicolae Pop protopret. pens. Gilău 2 C., D-şoara Dora Bian Făget 2.40 C., Eugen Bian notar Făget 5.40 C., Mihail Bontescu adv. Haţeg 2 40 Aug. Frăţilă prof. senator Galaţi 5 C. Total: cor. 242.80.

Primească toţi generoşii contribuenţi espresiunea mulţămitelor noastre fierbinţi.

Cluj la 9 Dec. n. 1908.

Pentru comitetul despărţământului Cluj al »Asociaţiunei«.

Eugen Pop Păcurariu,
directorul despărţământului.

Convocare.

»Reuniunea Femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumseţarea bisericei »Sfintei Adormiri« din Braşovul-vechiu« îşi va ţinea adunarea generală din acest an în *Dumineca din 7 (20) Decemvrie a. c.* în şcoala română din Braşovul-vechiu la oarele 2 după amiazi.

Programul: 1) Deschiderea adunării prin presidenta reuniunii. 2) Cetirea raportului general al comitetului reuniunei pe anul de activitate 1907/1908 şi luarea la cunoştinţă din partea adunării. 3) Raportul cassei pe anul de gestiune 907/8. şi aprobrea lui de adunare. 4) Raportul comisiunei cu însărcinarea censurărei socotelelor de cassă pe anul 1907/1908 şi luarea la cunoştinţă de adunare. 5) Designarea unei comisiuni de 2 membri din adunare pentru verificarea procesului-verbal al adunării. 6) Alegerea comisiunei de 3 membre cu însărcinarea de a controla cassa în decursul anului 1908/1909. 7) Propunerile comitetului cătră adunarea generală şi decidere asupra lor. 8) Propuneri diverse. 9) Inchiderea adunării.

Invităm prin aceasta cu toată dragostea pe membrele fundatoare, ordinare şi ajutătoare ale acestei reuniuni, precum şi pe toţi binevoitorii şi sprijinitorii acestei instituţiuni bisericeşti.

Braşov, din şedinţa comitetului reuniunei femeilor române din Braşovul-vechiu, ţinută în 23 Novembrie st. v. 1908.

Maria Ios. Maximilian, presidentă. — *Dumitru Jaliu,* secretar.

ULTIME ŞTIRI.

Sibiiu, 17 Decemvrie. „Telegraful Român" de azi publică în frunte o circulară a Archiepiscopului şi Mitropolitului *Ioan Meţianu* către clerul şi poporul din arhidieceza transilvană, în care, cu privire la concluzul sinodului arhidiecesan din sânul acesta de-a se întreprinde o colectă benevolă la credincioşii arhidiecesei pentru *întemeierea unui fond cultural*, din care să se ajute şcoalele noastre. Mitropolitul declară că se împărtăşeşte la aceasta colectă de astădată cu 4000 coroane plătibile în 1909 şi apoi mai oferă şi din plata sa anuală de 29000 coroane pe fiecare an câte 5% adecă câte 1200 coroane pe întreaga durată a vieţei sale. Apelează apoi la cler şi popor să ia parte la aceasta colectă care să se înceapă în sărbătorile naşterei Domnului şi să se termine în cursul lunei Ianuarie 1909. Ofertele se pot face nu numai în bani, ci şi în acţii de bănci.

Budapesta 17 Dec. „Magyar Estilap" scrie că dacă n'ar fi acum atât de apropiată vacanţa Crăciunului, criza ar izbucni imediat, dar aşa ea se va mai amâna câte-va săptămâni. Ziarul arată apoi că ultimul discurs al lui Wekerle a contribuit şi el la agravarea situaţiei. Declaraţia cum că cu intenţie s'au şters cuvintele „egal" şi „secret" din reforma electorală, arată că guvernul a comis cu multă intenţie o trădare pe care va trebui s'o ispăşească. De asemenea şi faptul că guvernul opune la ideea înfiinţărei Băncii independente nu va putea să-i aducă vre-un bine.

ECONOMIE.

Plugarilor, folosiţi tăvălugul!!

Ne tot mirăm, că ce încet înaintăm noi în toate şi cu toate acestea rămânem numai cu mirarea, de mişcat însă nu ne mişcăm şi nici nu căutăm să învăţăm dela alţii ce e bun. Pe când la alte neamuri plugarii îşi bat capul cum ar putea folosi mai bine feluritele gunoiuri măestrite ca să aibă de pe pământuri roade şi mai bune, pe atunci la noi, în cele mai multe părţi, plugarii nici chiar la uneltele cele mai de lipsă — şi totuşi eftine — nu se gândesc, nu le au şi dacă le şi au, nu le folosesc toţi, ci numai ici colea câte unul. Astfel de pildă, unealta cea mai de lipsă din plugărit, tăvălugul, în multe sate îl cunosc deabia după nume. In altele şi dacă mai are vreun ţăran mai isteţ tăvălug, ceilalţi nu-l folosesc, ci acela stă mai mult la umbră cu toate că eu nici nu-mi pot închipui o gospodărie cât de cât fără de tăvălug, precum nu mi-o pot închipui fără de plug. Se va întreba cineva, oare atunci, ce e cauza, de nu folosesc tăvălugul peste tot? Cauza e, că plugarii cei mai mulţi nu ştiu ce însemnează tăvălugul în plugărit şi nu ştiu nici foloasele mari, ce ni-le aduce!

Ce folos ne aduce tăvălugul?!

Tăvălugul ne aduce mai multe foloase! Peste tot eu folosul tăvălugului îl preţuesc de fiecare jugăr catastral de cel puţin 10 cor. (preţuit în bani) dar poate fi şi de 50 cor. şi şi mai mult! Cel dintâi şi cel mai mare folos este, că în pământul tăvălugit sămânţa răsare cu mult mai iute! S'au făcut încercări; s'au lăsat două locuri sămânate cu acelaş fel de bucate şi în acelaş timp, unul din ele s'a tăvălugit, după ce s'a sămânat, iar celălalt a rămas netăvălugit. In locul cel tăvălugit au răsărit bucatele cu trei zile mai curând, ca în celălalt şi la sfârşit a fost şi roada mai mare ca în cel netăvălugit! Dealtfel toţi plugarii au băgat de seamă că în locul bătătorit au răsărit bucatele mai curând, ca în alte locuri. Aşa de pildă pe la capetele locurilor, unde se bătătoreşte pământul mai tare, cum se tot întorc vitele cu plugul, totdeauna răsar bucatele mai curând! Dealtfel ori şi cine poate încerca să vadă, că aşa e sau nu e aşa! Să ia o scândură şi după ce a sămânat, să bătătorească cu ea în câteva locuri pământul şi va vedea după câteva zile cum răsar bucatele întâi în locurile bătătorite şi numai după aceea în celelalte locuri!

Se va întreba cineva, că oare de ce răsar mai iute bucatele în locurile tăvălugite? Iată de ce! Orice fel de seminţe — se ştie, că — au coaja tare; la unele e mai tare ca la altele! De pildă: Un bob de grâu sau de orz, deabia îl poţi zdrobi între dinţi, fiindcă are coaja tare! Dacă i-ai putea desghioca coaja aceea tare, făina din mijloc ai putea-o zdrobi uşor, fiindcă aceea e mai moale! Fiecare sămânţă e învăluită cu o coaje tare, în care se cuprinde o făină moale şi în mijlocul ei se află colţul (care e ca şi plodul din ou): acela care încolţeşte şi care creşte şi din care se face planta! Colţul acesta ca să poată încolţi, adecă răsări, trebue să poată scăpa din închisoarea, în care îl ţine coaja tare, pe care el însă nu o poate zdrobi! Trebue să vină cineva din afară, un dujman al coajei, care să zdrobească coaja! Aceasta e umezeala, apa, care înmoaie coaja, încât aceea se putrezeşte şi lasă colţul liber, să iasă din ea! De aceea ori şi ce fel de bucate, numai atunci răsar, când e în pământ umezeală destulă! Când nu va fi în pământ apă destulă, ca să se înmoie sămânţa, atunci aceea nici nu va răsări, ci stă ca şi în sac!

Primăvara în urma căldurii şi a vânturilor se uscă foarte iute partea de deasupra a pământului, în care e îngropată sămânţa, aşa că — mai ales dacă e secetă pe vremea sămănatului — uşor se poate ca să nu fie destulă umezială în pământ, ca să răsară sămânţa mai iute. De aceea e de lipsă, ca să vie apă din partea mai de jos a pământului să se ridice în sus — unde e sămânţa şi să o înmoaie. Aceasta o putem ajunge prin tăvălug. Dacă tăvălugim pământul — după ce l'am sămânat — atunci, chiar dacă s'ar usca de căldură nu de vânt partea de deasupra a pământului — unde e sămânţa îngropată — totuşi vine umeziala din partea din jos a pământului şi sămânţa răsare curând. Se va întreba cineva că oare de ce vine umeziala din partea de desupt a pământului deasupra, dacă tăvălugim? Iată de ce: Dacă luăm o ţavă de sticlă — goală înlăuntru — foarte subţire, încât deabia să poţi vârâ un ac subţire prin ea, şi vom înmuia un capăt al ei în apă, vom vedea, că apa se suie pe ţeavă în sus, ea de voia ei — singură. Dacă vom încerca acest lucru cu o altă ţavă mai largă, vom vedea, că în aceea nu se suie apa de loc în sus. De aci urmează, că în ori şi ce fel de ţeavă goală dar subţire, se suie apa singură în sus, o mână în sus aerul, apăsând asupra apei de jos în sus. In ştiinţă puterea aceasta, care mână în sus apa pe o ţeavă subţire, se numeşte capilaritate şi astfel de ţevi subţiri — capilare — se formiază şi în pământ dacă îl îndesăm. Căci se ştie că în pământ e aer şi cu atât mai mult aer în el, cu cât e loc gol mai mult, cu cât e mai înfânat. Când e pământul înfânat, sunt tot ca ţăvi goale în el şi dacă îndesăm pământul atunci să formează tot ţăvişoare goale subţiri, pe cari nu le vedem cu ochii, ci numai cu nişte sticle măritoare. Pe ţevile acestea subţiri din pământ apoi apa — ca şi pe ţevile de sticlă din partea de mai din jos a pământului se ridică deasupra, ajunge la sămânţă, o înmoaie şi o face de răsare mai repede.

Pe lângă acest folos mare mai are tăvălugitul şi alte foloase. Anume tăvălugitul sdrobeşte bruşii şi obleşte pământul, aşa că de pildă la bucatele ce le tăiem cu coasa, lucrăm tare cu spor! Pământul tăvălugit rămâne neted ca faţa mesei, aşa că cosim fără frică, că tăiem cu coasa în vre-un bruş şi o stricăm, astfel cosim cu mult mai repede şi nu lăsăm nici atâta mirişte necosită! Dacă nu e tăvălugit pământul, când dăm de un bruş mai mare îl ocolim cu coasa şi în jurul bruşului rămâne mirişte mai înaltă! Cu cât vor fi deci mai mulţi bruşi, cu atât va rămânea mirişte mai multă necosită. De altă parte pe pământul tăvălugit putem grebla şi mai iute şi mai bine, şi nici grebla nu se strică aşa iute şi nici spice nu rămân atâtea pe jos. Iată deci câte foloase ne aduce tăvălugul, aşa că nici că mai poate fi plugar care să nu aibă sau cel puţin să nu folosească tăvălugul! Cu atât mai vârtos, cu cât *lui* îşi face mai întâiu pagubă şi încă de multe ori o pagubă mare.

(Va urma.) *Preotul Aurel Nistor.*

Bibliografie.

In atenţiunea d-lor preoţi!

A apărut:

»Pareneze«

Cuvântări ocazionale şi funebrale

pentru toate ocaziunile
ce obvin în oficiul pastoral al preotului

de *Pr. D. Voniga.*

Lucrare aprobată şi unică în literatura noastră pastorală!

Publicată cu binecuvântare archierească.

Volumul 1. Ediţia II-a

cuprinde o mulţime de cuvântări *potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor şi evenimentelor extraordinare ce obvin în vieaţa creştinului şi în oficiul pastoral al peotului*

Opul se poate procura cu preţ de 4 cor. 20 fil. la autor în *Gyirok* (Temes) şi la toate librăriile româneşti.

— **»Ciprian Porumbescu,** icoane din frământările unui suflet de artist.« De Dr. Valeriu *Branisce.* Broşură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie Preţul unui exemplar 1 cor. 50 bani. Se poate comanda prin librăria »Gazetei«.

„Compassul Românesc" de *N. P. Petrescu* partea I. şi II. care conţine şi legea comercială. Se poate procura prin librăria A. Mureşianu, Braşov. Preţul ambelor tomuri plus 3 cor. 20 bani porto.

SFATURI.

Umflarea ţîţei la scroafă. — Această boală se observă în timpul fătărei sau în timpul alăptărei. Cauza acestei umflări poate fi datorită sau răcelei, sau atunci când scroafa şade culcată pe pământ, în timpuri reci sau în timpuri ploioase.

Ţîţa în aceste cazuri se umflă, se întăreşte şi este dureroasă la atingere. Laptele scade, scroafa nu are poftă de mâncare şi are ferbinţeli. Când observăm aceste semne, se recomandă a culca scroafa într'un loc călduros şi pe paie multe şi uscate. Purceii vor fi lăsaţi să sugă de trei ori pe zi şi a-i izola de mama lor. Ţîţa trebueşte unsă de două ori pe zi, mai ales stârcurile cu alifie camforată după ce s'a spălat bine mai întâi cu apă boricată căldicică. Este bine a desinfecta din când în când şi locul unde doarme scroafa.

*

Cum se cunoaşte un cal orb. — Adesea-ori necunoscătorii se pot înşela cumpărând câte un cal, care nu mai vede de loc, cu toate că lumina ochilor este curată şi exteriorul nu prezintă nici o boală, care să ne dea de bănuit. Ca să putem şti că calul nu vede, se recomandă a face mai multe semne cu mâna înaintea ochilor calului, ca şi cum am voi să-l speriăm. Un cal care nu vede, se înţelege, că nu se va speria. Afară de aceasta ne putem uita şi la urechi, cari la un cal orb se mişcă neîncetat spre a preveni toate mişcările din jurul lui şi a-şi da cont de ceea ce se petrece în jurul lui, aşa că vede cu urechile cum se zice în popor.

*

Pentru hrănirea bună a cailor este de lipsă a le da răgaz, ca să consume nutreţul în tignă. Chiar şi dupăce caii au mâncat, ar mai trebi să stee în grajd un timp oareşcare, ca să poată mistui mai bine nutreţul consumat. Este o greşală mare, dacă cailor dimineaţa le dăm nutreţul abia cu o oară nainte de a-i scoate din grajd. Trebuie să le dăm de mâncare mai de vreme, ca cel puţin 2 oare să mănânce în pace. Dacă caii observă că pot mânca în tignă, se obicinuesc a mânca liniştiţi şi fără grabă. In cazul acesta mâncarea le ticneşte, nutreţul îl mistue mai uşor. Tot aşa de greşit este a adăpa caii tocmai înainte de a-i pune la lucru. De obiceiu li-se dă de 3 ori pe zi de mâncare: dimineaţa la amiazi şi sara. Hrănirea dimineaţa şi sara să dureze 2 oare, cea dela amiazi să fie mai scurtă.

*

Să nu risipim lemnele Ţăranul nostru din ţinuturile muntoase nu ştie să preţuiască lemnele şi de rând le risipeşte într'o măsură neiertată. El uită, că prin fiecare lemn, ce să taie fără rost şi fără lipsă din pădurea sau din izlazul comunei, se împuţinează şi averea sa proprie. Multe lemne se pot economiza chiar şi prin aceea că le tăiăm şi le folosim la timp potrivit. Pentru foc să se folosească numai lemne uscate bine, căci din lemne verzi ne trebue de două ori atâtea. Pentru aceea, lemnele de foc să le tăiem şi să le cărăm la timp şi să le păstrăm despicate, ca să se uşte bine. Asemenea trebue să grijim, ca să ne procurăm la timp lemnele, de cari avem lipsă la clădirile noastre şi cari le folosim în economie pentru pari, propte ş. a., ca să putem folosi totdeauna lemne uscate bine, căci numai acestea sunt trainice.

*

Cum să umplem ghieţăria. Ghieţăria trebue să o umplem cu mare băgare de samă, dacă voim să avem ghiaţă destulă peste vara întreagă. Lucrul de căpetenie este să împedecăm intrarea aerului cald. Pentru aceea este de lipsă ca uşa să fie căptuşită şi să se închidă bine iar acoperişul să se facă din material care este conducător rău de căldură şi să se întocmească bine. Acoperişul de paie sau de trestie este destul de răcoros, dacă e destul de gros şi întocmit bine. Dacă ghieţăria e acoperită cu şindilă sau cu blăni, este neapărat de lipsă ca sub acoperişul acesta să se pună o pătură de ş şcă, praf de turfă sau alt material asemenea. Apa provenită din topirea ghieţei trebue abătută prin un canal întocmit astfel, ca aierul cald din afară să nu poată întra în ghieţărie. Aceasta o putem ajunge dacă ţava prin care se delătură apa, se varsă într'o cadă îngropată în pământ astfel, ca scurgerea apei să fie mai sus decât gura ţăvii amintite. Ghiaţa aşezată în ghieţărie trebue zdrumicată bine şi apoi turnată peste ea apă, ca înghieţând să se împreune într'o singură massă. In chipul acesta aierul nu poate străbate prin ghiaţă, care astfel se topeşte cu mult mai încet

»Economia«.

Voci din public.*)

Onorată Redacţiune!

Un strein aflând că în Braşov avem atâtea expozituri de poliţie şi auzind, că suntem păziţi de 52 poliţişti — plătiţi şi din sudoarea feţi noastre, — ar crede că siguranţa publică este atâta de mare şi că străzile sunt atât de controlate, în cât poate lăsa în mijlocul străzii o grămadă de galbini şi nime nu să va putea atinge de ei, fără să fie văzut, fără să fie prins. Acela, care ar crede astfel, s'ar înşela amar, curând ar rămânea fără galbini, pentrucă în privinţa siguranţei publice stăm foarte rău. Stăm cu mult mai rău, ca înainte cu 50 de ani. Numai în privinţa pedepselor stăm mai bine ca acum 50 de ani. Asta o dovedesc catastifele dela Căpitănatul orăşănesc.

Inainte cu 50 de ani — îmi aduc bine aminte — erau în Scheiul Braşovului în fiecare vecinătate câte doi »păzitori de noapte«. Acestia pe schimbate cutreerau în decursul nopţii toată vecinătatea. Nu rămânea o stradă necontrolată strigând la fiecare oară şi spunând: cât a bătut ceasul. Locuitorii auzindul erau liniştiţi, durmeau fără grijă. Treceau ani şi nu să întâmpla nimica. Dacă se întâmpla un mic furt de găini sau se întâmpla altceva, păzitorul de noapte, care veghia, nu durmea — simţia, cerceta, afla şi la moment făcea arătare. Aş putea istorisi mai multe cazuri concrete de pe acele timpuri, pe când era Schullerus şef de poliţie.

Că acuma stăm — în ceiace priveşte siguranţa publică — cu mult mai rău ca înainte cu 50 de ani dovedesc — între multe altele — două cazuri, întâmplate la mine în Scheiu, Cacova de sus Nr. 13 — în timpul din urmă şi anume primul:

Inainte cu vr'o patru săptămâni nişte răufăcători mi-au întrat în grădina de lângă casă — sărind stoborul, mi-au tăiat mai mulţi pomi, un brad mare şi un salcăm. Deşi răufăcătorii au trebuit să lucre mai mult timp — făcând sgomot prin tăierea cu firezul, prin căderea pomilor, — deşi lângă grădina mea locuesc doi poliţişti — 3 metrii depărtare — şi deşi expositura din Prund este aproape de locuinţa mea, nici un poliţist n-a auzit, n-a văzut nimica. Pentruce? pentrucă ei dorm mai liniştiţi ca noi. Nu-i conturbă nime.

In ziua următoare — îndată după faptă — fiind eu cam bolnav — am trimes pe nevasta mea la expositura din Prund după un poliţist, să vină să constate fapta. N'a voit să vină, zicând: »aceia e treaba comisarului«. S'a dus nevasta-mea la poliţie, unde i-sa răspuns, că nu poate veni nime în sus, deoarece toată poliţia este pusă pe picior fiindcă sa descoperit un caz de scarlatină în Blumăna şi că aceia este un lucru mare nu tăiatul unor pomi A doua zi m'am dus eu la poliţie. Abia acum s'a luat protocol. Dară nici acuma n-a voit comisarul să ieasă la faţa locului, zicând, că şi aşa acuma este faptul făcut. Inzistând eu pe lângă cererea mea a fost trimis un poliţist, cu care m'am dus la un vecin ungur, *pe ai căruia feciori i-am văzut noaptea pela 12 oare — când s'a întâmplat fapta — dând ocol curţii mele şi după cari astă vară — prinzându i în grădină furând prune — am puşcat — prin urmare bănuiala mea pe aceşti doi era bazată.*

Am aflat acolo firezul, cu care tăiasrră pomii şi fiindcă bradul îl tăiase mai pe urmă (se vedea cum a căzut bradul peste ceialalţi pomi) rămăsese pe firez răşină de brad şi dinţii plini de tărâţe de brad.

Prin urmare semne destule, probe suficiente. Poliţia putea pune mâna pe făptuitori şi dacă îşi făcea datorinţa în grabă erau prinsi, aşa însă râd. — Eu am rămas cu paguba.

Al doilea caz.

In 3 Decemvre a. c. adecă Joi spre Vineri nişte răufăcători mi-au întrat în curte şi neputând descuia alte porţi un deschis poarta cea mare şi mi-au furat lemne de fag. Asta s'a putut întâmpla dela 11 oare noaptea până la 6 dimineaţa, deoarece la 10 oare când m'am culcat am controlat şi am aflat toate porţile închise. Dimineaţa poarta cea mare era deschisă oblu îndărăt. Deşi aproape de curtea mea toată noaptea este felinarul aprins, deşi expozitura — după cum am zis — este în apropiere, de şi lângă mine locuesc poliţişti, n-a văzut nimic, aşadară pot afirma cu toată siguranţa, că toată noaptea pe strada noastră n-a fost n-a controlat nici un poliţist. Poate omul să fie bătut în drum, maltratrat în locuinţa lui, despoiat de toate, căci ajutorul poliţiei lipseşte total.

In modul acesta este în Scheiul Braşovului siguranţa publică.

Poate însă va zice, că de ce n-am făcut arătare la Căpitănatul orăşănesc şi despre cazul al doilea? Răspund: pentru că m-am temut să nu fiu tot eu pedepsit, după cum am mai păţit-o altădată.

Eu făcusem arătare şi tot eu am fost pedepsit de cinstitul Căpitănat orăşănesc. Am avut atunci noroc cu alişpănatul din Braşov, care a anulat sentinţa, prin care am fost condamnat la o amendă de 50 cor. Altfel puteam zice şi eu: »capra face pozna şi oaia o păţeşte«.

Braşov, 1908 XII/5.

Mihail Russu,
notar de tribunal în penzie.

*) Pentru forma şi cuprinsul celor publicate sub rubrica aceasta Redacţiunea nu i-a răspunderea.

MULTE ŞI DE TOATE.

Din milionar măturător de stradă.

Inainte cu câteva zile s'a prezentat la căpitănatul orăşenesc din Petersburg un om care a cerut să fie luat şi el între măturătorii de stradă ai oraşului. Numele lui era Vladimir Njdochin. Căpitanul oraşului a rămas uimit căci între pretinii lui avea unul care purta acelaşi nume şi despre care el ştia că e milionar. El a ordonat să aducă înaintea sa pe acel om în care a recunoscut pe pretinul său. Fiind întrebat cum a ajuns în halul acesta el a spus căpitanului păţania sa: Inainte cu un an el moştenise dela mama sa frumoasa avere de un milion de ruble. Fiind tânăr şi iubitor de petreceri el cheltuia în fiecare zi sume colosale aşa că averea lui se micşora văzând cu ochii. Incă înainte cu câteva săptămâni dăduse el un banchet splendid pe o inzulă din apropierea Petersburgului, la care banchet pe toţi oaspeţii săi i-a transportat pe inzulă cu un vaporaş al său. El n'a spus nimănui nici un cuvânt despre ruinarea sa, dar în schimb nici nu voia să trăească mai cumpătat. Principiul lui era: sau sărac lipit, sau putred de bogat. Pentru aceea nici n'a voit să-şi vândă vaporaşul ca astfel să mai poată trăi câtva timp bine. Noaptea, după-ce toţi oaspeţii se reîntoarseră dela banchet, el a poruncit ca vaporaşul să fie scufundat în râul Neva. — Acum ar dori să se susţină lucrând şi el ca alţi oameni. I s'au oferit alte ocupaţiuni dar el n'a voit să primească pentru-ca după părerea lui, nu e în stare să ocupe altă funcţiune. El a inzistat să i-se dee un loc între măturătorii oraşului. Acum e măturător de stradă în Petersburg cu 30 de ruble pe lună.

*

O răpire cu ajutorul balonului.

Un tânăr ofiţer din Marsilia fiind în concediu a petrecut cât-va timp la nişte rudenii ale sale din Brest In acest oraş a făcut cunoştinţă cu fata primarului Gamfort. Oficerul s'a îndrăgostit în fată, tatăl ei însă nici de cum nu voia să ştie de aşa ceva pentru-că oficerul era om sărac. Tinerii s'au hotărât să fugă. Primarul bănuind aşa ceva a pus oameni cari zi şi noapte aveau să păzească gara pentru ca tinerii să poată fi opriţi la timp dacă ar încerca să fugă. In Brest însă locuia un fabricant bogat care avea un balon. Locotenentului îi succese prin bani să câştige pe partea sa pe servitorii fabricantului. Cu ajutorul lor balonul a fost scos într'o noapte din hala unde se ţinea şi servitorii l'au pregătit pentru o ascenziune. Tinerii s'au suit în balon şi au plecat... De atunci nu se mai ştie nimic despre cei doi tineri. Ziarele franceze scriu că în apropiere de coasta Scoţiei s'ar fi observat un balon, dar că unde s'ar fi scoborât, aceea nu se ştie încă nici azi..

*

Dinţii ballerinei.

O scenă nostimă s'a petrecut în gara Nicolai din Petersburg. O tânără actriţă dela teatrul de varietăţi însoţită de tot ce tineretul Petersburgului avea mai elegant, venise într'o seară în gară ca să plece la Moscva unde o învitase un aristrocat rus. Toaleta ei splendidă şi suita elegantă ce o încunjura, atrase atenţiunea lumei pe lângă că ea era cunoscută în tot oraşul după ochii negrii şi dinţii ei frumoşi. Pe când balerina vorbia şi-şi petrecea pe peronul gării, deodată apăru un dentist care ceru poliţistului cu care venise ca sau să aresteze pe balerină, sau să îi ia dantura din gură ca zălog. El a esplicat apoi privitorilor că ei pana acum n'a putut scoate un ban dela balerină pentru dinţii ei frumoşi cu cari fermeca pe adoratorii ei şi cari nu-s ai ei proprii. El avea să mai capete dela ea încă 180 de ruble şi acum cere cu toată energia: sau banii, sau dinţii. Poliţistul sta şi privia mirat şi nu ştia ce să facă căci aşa o execuţie nu-i mai venise până acum înainte Publicul se amuza şi balerina plângea. Poliţistul văzând-o cum plânge i-a fost milă de ea şi a declarat că el nici n'o arestează, nici nu-i scoate dantura din gură. Pe când dentistul nu se mai oprea din înjurături şi batjocuri, adânc mâhnita balerină ne mai având poftă de voiajul ei, părăsi gara iar nobilii ei admiratori se furişară unul câte unul făcând reflexiuni la adevărata frumseţe femeiască.

*

Clopoţelul dela trenurile spaniole.

In Spania pentru a semnala plecarea trenului şeful de staţie sună un clopoţel şi nu fluera ca la noi. După-ce şeful sună clopoţelul, trenul se pune încet în mişcare aşteptând ast-fel pe cei întârziaţi. Clopoţelul serveşte mai mult pentru-ca pasagerii întârziaţi sau cari au ajuns aproape de gară, să-şi iuţiască pasul. Ce s'a întâmplat însă într'o zi? Iată ce povesteşte un pasager: Trenul se oprise la o staţiune deja de un sfert de oră şi se părea că nici nu vrea să plece mai departe. Şeful de staţie umbla buimac într'o parte şi într'alta. Ne întrebam noi între noi că ce poate fi oare cauza de nu mai pleacă trenul. Unul din noi îşi luă inima în dinţi şi-l întrebă pe şef de ce nu pleacă trenul. Bietul om îi răspunse că i-s'a furat clopoţelul şi fără clopoţel el nu poate pune trenul în mişcare. Ce se întâmplase cu clopoţelul? Un călător care mai avea ceva de lucru în oraş, temându-se că trenul nu-l va aştepta. a luat clopoţelul şi l'a pus frumuşel în buzunar, pentru ca să fie mai sigur că trenul îl va aştepta. Când s'a întors din oraş cu clopoţelul, trenul a plecat mai departe.

*

Un bun mijloc pentru a disolva adunările femeilor.

Zilele trecute femeile din Berlin au ţinut o mare adunare în care voiau să aducă hotărâri cu privire la dreptul lor de alegere, activ şi passiv, de a alege deputaţi şi de a fi alese. Publicul a încercat în fel şi chip să disoalve adunarea dar femeile nu voiau cu nici un preţ să părăsească localul. Un contrar al sexului frumos, om foarte şiret, văzând că nu-i modru să le împrăştie şi-a procurat câţiva şoareci vii la cari le-a dat drumul în sală In câte va minute sala era goală, curagioasele părăsiseră terenul. Bărbaţii prezenţi putură lua apoi în linişte deplină o rezoluţie contra dreptului de vot al femeilor

D.

„Călindarul Plugarului“.

A apărut în editura tipografiei A. Mureşianu din Braşov **„Călindarul Plugarului“ pe 1909.**

Cu apariţiunea lui pe 1909 **„Călindarul Plugarului“** întră în al 17-lea an al existenţei sale.

Convins fiind că cetitorii acestui călindar îi vor face şi de rândul acesta o bună şi caldă primire, invităm pe toţi, dela ţăran până la fruntaşii dela oraş, cu frăţească dragoste să-l cumpere, să-l citească şi să-l răspândească, ca pe un călindar de care nimănuia până acuma încă nu i-a părut rău că a dat pentru el puţinii bani ce costă.

In partea întâia a **„Călindarului Plugarului“**, aducem datele calendaristice în toată estensiunea, după cari urmează îndrumările necesare, privitoare la postă, telegraf, la taxele pentru timbre, competinţe etc. Urmează apoi tabela târgurilor din Ardeal, Bănat şi ţara ungurească după datele oficiale ale ministerului ung. de comerciu. Târgurile sunt indicate atât după alfabet, cât şi după lunile anului.

Partea economică conţine următoarele: Aşternutul vitelor. Ingrăşatul vitelor. (I Georgescu). Să ţinem o rânduială anumită la nutrirea vitelor. (A. Nistor). O prelegere poporală despre alegerea şi pregătirea seminţei, de A. Boldor. Animale folositoare şi stricătoare plugăritului şi grădinăritului, (I. Georgescu). Economia şi seceta. (I. Georgescu). Poveţe.

Partea literară are următoarele articole: Baronul lui Toma Vulture. (de I. Rodina). Florile dalbe, (colindă, de V. Alexandri). Sărbători vesele, (de Th. Popovici-Griviţa). Jubileul „Gazetei Transilvaniei“. Poesii poporale. (Constantin Manu, învăţ.). Anecdote şi glume: Pan' mi-a eşit părul prin căciulă.... Dada toşi a murit.... De-ah-ala... Luaţi-l dacă-i al vostru... Ce a zis David?... Mai mare decât mine nimeni nu-i pe lume. E butrin seracul. Nădaful

cel mare şi răzbunarea femeei. Mătuşa dela stână. Multe şi de toate. Sfaturi de-ale bucătăriei pentru femeile econoame.

Printre articolele de mai sus sunt mai multe ilustraţiuni representând pe neuitaţii Metropoliţi Iosif Sterca Şuluţiu şi Andreiu br. de Şaguna, pe Simeon Bărnuţiu şi Avram Iancu. „Gazeta de Transilvania" (apărută în anul 1838) şi pe directorii ei dela înfiinţarea ei până în ziua de azi etc.

Călindarul Plugarului costă **40 bani (fileri)** esemplarul plus porto postal de 10 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu
Redactor respons.: Victor Branisce.

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

E trist, — dar în realitate adevărată că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulţimea acelor oameni, a căror sânge şi sucuri trupeşti sunt atrofiate şi cari în urma uşurinţei din tinereţe şi prin deprinderi rele şi-au sdruncinat sistemul nervos şi puterea spiriutală. **E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt.** Trebue să fie cine-va care să dea tinerimei desluşiri binevoitoare, sincere şi amănunţite în tot ce priveşte viaţa sexuală, trebue să fie cine-va căruia oamenii să-şi încredinţeze fără teamă, fără sfială şi cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori şi cui, ci trebue să ne adresăm unui as fel de medic specialist, conştiinţios, care ştie să dea asupra vietei sfaturi bune sexuale şi ştie a ajuta şi morburilor ce deja eventual există, **atunci apoi va înceta existenţa boalelor secrete.**

De e chemare atât de măreaţă şi pentru acest scop e institutul renumit în toată ţara al **D-rului PALOCZ, medic de spital, specialist, (Budapesta, VII., Rákóczi-ut 10)**, unde pe lângă discreţia cea mai strictă primeşte ori-cine (atât bărbaţii cât şi femeile) deslusiri asupra vieţei sexuale, unde sângele şi sucurile trupesti ale bolnavului se curăţă, nervii i-se întăresc, tot organismul i se eliberéză de materiile de boală, chinurile sufleteşti i-se liniştesc.

Fără conturbarea ocupaţiunilor dilnice dr. **PALOCZ** vindecă deja de anĭ de dile repede şi radical **cu metodul său propriu de vindecare,** chiar şi cazurile cele mai neglese, ranele sifilitice, *boalele de ţeve băşică, nervi şi şira spinărei, începutul şi de confusie a minţei, urmările onanieirei ale sifilisului, erecţiunile de paimă, slăbirea puterei bărbăteşti (impotenţa), vătămăturile, boalele de sânge, de piele şi toate boalele organelor sexuale femeeşti.* **Pentru femei e sală de aşteptare separată şi eşire separată.** In cea-ce priveşte cura, depărtarea nu este piedecă, căci dacă cine-va, din ori ce cauză n'ar putea veni în persoană, atunci cu plăcere i-se va da răspuns amănunţit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). **Limba română se verbeşte perfect.** După încheierea curei epistolele se ard, ori la dorinţă se retrimit ale căruia. Institutul se îngrijeşte şi de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 óre a. m. până la 5 óre p. m., **(Duminecă până la 12 óre a. m.)**

Adresa: **Dr. PALOCZ,** medic de spital specialist, Budapesta, VII, Rákóczi-út 10

Fără nici un reclam crucea sau steua duplă electro-magnetică a D lui Müller Albert, Budapesta V/28. Vadász utcza 42 a devenit renumită în toate părţile lumei.

Foarte mulţi după folosinţa crucei s'au vindecat de boale vechi, aşa încât dela acestia în toată ziua sosesc scrisori pline de mulţumire. D l fotograf Eisschild Adolf din Cservenka ne scrie următoarele: De mult timp trebuia să-mi arăt marea mulţumire ce o am faţă de aparatul aflat prin Domnia Ta, asta însă cu adinsul am făcut-o până acum, de oarece cu cea mai mare curiositate am aşteptat a afla, că nevasta mea, cu ajutorul crucei R. B. 86967. deveni-va iarăşi sănătoasă de boala avută? Prin urmare cu cea mai mare bucurie constatez că neasta mea, care durând-o peptul şi stomacul avea în genere lipsa poftei de mâncare, dureri de cap şi multe alte boale, cu ajutoriul aparatului D-voastre s-a făcut pe deplin sănătoasa, prin urmare aparatul D-voastre sunt silit a-l lăuda şi a-l recomanda fiecărui suferitor de boale. Preţul aparatului mare 6 coroane.

Dr. univ. med.

FRITZ HUBES

em. k. k. asistent de clinică dela universitatea din Graz, specialist pentru **boale de urechi, nas şi bronhită,** precum şi **boale de piele,** s'a reîntors din călătorie, şi

Ordinează dela orele $9\frac{1}{2}$-12 a. m.

Strada Hirscher Nr. 28.

(438,3—3)

Nr. 194/1908.

Publicare de licitaţiune.

Comunitatea bisericească gr.-cat. din loc **dă în chirie** pe calea licitaţiunei publice **Restaurantul** său situat în strada lemnelor Nr. 59, de care e legat dreptul de cârciumărit nelimitat, pe timp de 6 ani, adecă **dela 1 Maiu 1909 până la 30 Aprilie 1915.**

Acest restaurant constă din 4 odăi, bucătărie, cămară şi pivniţă, are o posiţie foarte avantagioasă şi următoarele apartamente: curte spaţioasă provăzută cu şop mare de trăsuri, grajd, şop de lemne şi gheţar, apoi grădină mare cu popicărie.

Licitaţiunea se face cu oferte închise şi verbal şi se va ţinea în ziua de **4 Ianuare 1909,** la 10 oare a. m. în cancelaria bisericei din claustru.

Preţul strigării: 2400 coroane.
Vadiul 10% din preţul strigării.
Cauţiunea jumătate chiria anuală.

Celelalte condiţiuni mai detaiate precum şi ori ce altfel de informaţiuni se pot vedea şi se dau din partea subscrisului oficiu verbal sau în scris.

Oficiul parochial gr. cat:
Bistriţa, la 6 Decemvre 1908

Gerasim Domide m. p.,
protop. gr. cat.

(433,2—2.)

Maşinele de cusut

SINGER

sunt cele mai folositoare

Maşinile de cusut SINGER sau distins ca cele mai bune.



Maşinile de cusut SINGER sunt în adevăr cele mai ieftine

SINGER Co.

maşini de cusut, soc pe acţ.

Braşov, Strada Porţii Nr. 23.

(441,1—2)

TRAIAN A. TODORESCU

producent de Vinuri în Vilagoş (Siria)

liferează VINURI foarte **bune şi curate** după dealurile cele mai renumite dela 50 litri (**şi en gros**) cu preţuri moderate, depositurĭ: musca maderat, galva, Siria, Covasinti şi minis. (2—2.)

Centrul Vilagos (comitatul Arad)

La dorinţă prospecte gratuite.

Cursul la bursa din Viena.
Din 15 Decemvrie n. 1908

Renta ung. de aur 4%.	109.70
Renta de corone ung. 4%	1 25
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	80 95
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	92 45
Bonurĭ rurale croate-slavone	93 50
Impr. ung. cu premii	183 —

Losuri pentru reg. Tisei şi Seghedin	138 50
Renta de hârtie austr. $4^2/_{10}$	94 45
Renta de argint austr. $4^2/_{10}$	94 40
Renta de aur austr. 4%	114.65
Renta de corone austr. 4%	94 60
Bonurĭ rurale ungare $3^1/_2$%	84.15
Losurĭ din 1860	150 50
Acţiĭ de-ale Băncei ung. de credit	721.25
Acţiĭ de-ale Băncei austr. de credit	620 25
Acţiĭ de-ale Băncei austro-ung.	1737 —
Napoleondorĭ	19.10
Mărcĭ imperiale germane	1 7 $12^1/_2$
London vista	239 $67^1/_2$
Paris vista	95 35
Note italiene	95 14

Cursul pieţei Braşov
Din 16 Decemvrie n. 1908

	Cump.		Vênd.
Bancnote rom.	18 80		18.70
Argint român	18 70	„	18 80
Lire turcescĭ	21 40	„	1 70
Scris. fonc. Albine 5%	100.—	„	101.—
Ruble Rusescĭ	2 $51^1/_2$		2.3
Napoleondori.	19.04	„	19.11
Galbeni	11.20	„	117 35
Mărcĭ germane	117.20	„	12.104

Anunţ!

In cancelaria notarială din Zalatna am lipsă de 2 tineri, cari să ştie perfect limba maghiară şi română, se aibă scrisoare bună, să fie versaţi în afacerile notariale. Preferiţi sunt cei-ce au diploma de notar.

Condiţiuni: unul va căpăta salar lunar 83 cor. 33 fill.; al doilea 66 cor. 66 ffll. lunar din cassa comunală; din lucrările private ce le va isprăvì 25%, eventual locuinţă liberă constătătoare dintr'o odaie la cancelarie. Locurile se pot ocupa numai decât. Cei-ce doresc a ocupa unul din aceste posturi sa se adreseze la subscrisul.

Zalatna, în 7 Dec. n. 1908.

Iuliu V. Albini,
notar.

[3—3.]

Viţă altuită! *Viţă altuită!* *Viţă altuită!*

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viţa cl. I-mă, altuiţi în vită americană („*Riparia Portalis*") după metoda cea mai bună (altoirea în muşchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian (Olasz Rizling) 1000 buc. = 200 cor.
Mustoşi (Musztos fehér) 1000 = 200 „
Goarneşi, Iordovană (Iárdovány) 1000 buc. = 220 „
Galbini (Mézes fehér) 1000 = 200 „
Feteşti (Erd. Leányka) 1000 = 200 „
Mestecaţi (Vegyes borfaj) 1000 buc. = 200 „
Rulendi (Ruländer) 1000 „ = 200 „
Şmghiră (Som. Furmint) 1000 = 200 „
Ezerjó 1000 buc. = 200 „
Bacator 1000 „ = 200 „
Silvan verde (Zöld Szilvány) 1000 buc. = 200 „
Chasselas Napoleon 1000 b. = 200 „
Muscat Lunel 1000 buc. = 220 „
Muscat Croquant 1000 „ = 240 „
Slancamenca (roşie) 1000 „ = 240 „

Soiuri pentru vin roşu:

Burgundi mare (Nagy Burgundi) 1000 buc. = 200 cor.
Lugojană, neagră (Nemes Kadarka) 1000 buc. = 200 cor.
Carbenet (Carbenet franc) 1000 buc. = 200 cor.
Merlot 1000 „ = 200 „

Soiuri de desert (de masă) csemege:

Chasselas blanck croquant (alb) 100 buc. = 22 cor.
Chasselas rouge croquant (roşu) 100 buc. = 22 „
Muscat Alexander (alb) 100 = 22 „
Muscat Passatutti (alb) 100 = 24 „
Muscat Ottonel (alb) 100 = 28 „
Muscat Hamburg (negru) 100 = 30 „
Kossuth Lajos (alb) 100 = 30 „
Suvenir de mileniu (alb) 100 = 40 „

Oriaşul de Genua (Genuai óriás (alb) 1000 buc. = 40 cor.
Csaba gyöngye (alb) . . . . . . 1 „ = 1 „
Altoi clasa II-a . . . . 1000 „ = 80 „

circa: 800,000 buc. loze **Viţă americană** (sălbatică): *circa: 800,000 buc. loze*

Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă 1000 buc. = 17 cor.
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 cm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăţi) (a toi) . . . . . 1000 buc. = 50 cor.
Riparia portalis cu rădăcină . . . . 1000 buc. = 40 cor.
Vită nobilă (europ ană) dela 6 mm. groasă 45—50. cm. lungă (mai multe soiuri) . . . . 1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuinţă de vită sălbatică pentru altuit, sunt rugati aşi face comandele cel mult până în 10 Novembre 1908 şi totodată a mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie preţul vitei sălbatice se va urca (ridica). La comandă rog, a se trimite ⅓ anticipaţiune, adresa să se scrie legibil indicându se posta sau staţiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamaţiunile se iau în considerare dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire. La comande mai mari vând şi pe cambiu pe lângă caventi buni, terminul solvirii 1 Octomvre n. 1909.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
înv. producent de altoi.

(363,8—10.)

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Braşov, Strada Porţii Nr. 3.
vis-à-vis de Băcănia Stéua Roşie.

Recomandă Onor. public la casurĭ de mórte, aşedământul sěu de înmormêntare bogat asortat în carĭ tóte obiectele, atât sortele mai de rênd, cât şi cele mai fine, se pot căpăta **cu preţurĭ ieftine.**

Comisiune şi **depou de sicriurĭ** de **metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea propria a tuturor **sicriurilor** de **lemn,** de **metal** şi **imitaţiunĭ** de **metal** şi de **lemn** de **stejaru.**

Depou de **cununĭ** pentru monumente şi **plantici** cu preţurile cele mai moderate.

Representanţă de monumente de **marmură**, care **funebre proprii cu 2 şi cu 4 cai,** precum şi un **car funebru** vênět, pentru **copii,** precum şi ciocli.

Comande întregĭ se esecută **prompt şi ieftin,** iau asupră-mĭ şi **transporturĭ de morţĭ în străinătate.**

La casurĭ de mórte a se adresa la

E. Tutsek.

59—*

„Gazeta Transilvaniei“ cu numěrul à 10 fileri se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tutungeria de pe parcul Rudolf și la Eremias Nepoții.

ANUNCIURI

(inserțiuni și recl.)

sunt a se adresa subscrisei administrațiuni. In casul publicărei mai anunciu mai multe să adată se face scădĕmênt care cresce cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Trans.“

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.